N° 105. A° 1862.

VRIJDAG 2 MEI.

ROTTERDAMSCHE COURANT.

De Abonnementsprijs is ƒ 24 's jaars of ƒ 6 per drie maanden franco per post door het geheele Rijk.
Behalve aan het Bureau der Courant kan men zich bij alle Boekhandelaars en Postkantoren Abonneren.
Enkele Nommers 10 Cents.

Bureau: Hoogstraat, Wijk 10, N° 77.

Geboorte-, Trouw- en Doodberigten van 1 tot 5 regels.... ƒ 1.—
Iedere regel meer.................. - 0.20
Andere Advertentiën per regel.......... - 0.20
Groote letters naar plaatsruimte. — Bij iedere Advertentie 45 Cents voor zegelregt en 1 Exemplaar der Courant.

Bij deze Courant behoort een BIJVOEGSEL.

BUITENLAND.

ENGELAND.

LONDEN 30 April.

(Particuliere Correspondentie.)

Het rapport van den heer Forster en lord Hobart over den finantiëlen toestand van Turkije, waarover zoo dikwijls is gesproken, is heden aan de leden van het Parlement rondgedeeld. Het is 40 bladzijden groot en geeft een zeer volledig overzigt van den staat der Turksche finantien tot het Turksche jaar 1275 (1859—60).

De inkomsten bedragen ongeveer £ 9.711,608 (115,539,296 guld. Ned.), maar de heffing er van is zeer ongelijkmatig; vooral de verghi of inkomsten-belasting en de vrijkooping van de militaire dienst is in het eene district veel drukkender dan in het andere. Andere bronnen van inkomsten weer brengen op verre na niet op wat zij bij goede behandeling opbrengen konden. Zoo zijn b. v. de posterijen op zeer slechten voet ingerigt, en het inkomen van den Staat uit deze bron bedraagt dan ook niet meer dan £ 50.000. De commissarissen hebben verscheidene verbeteringen voorgesteld, waarvan er sommigen reeds zijn aangenomen. De uitgaven bedroegen in gemeld jaar £ 1.376,975 meer dan de inkomsten; voor het jaar 1861/62 begroot men het deficit op £ 2,920.000. Om hierin te voorzien stellen de commissarissen onder anderen voor: 1, dat Konstantinopel en omstreken niet langer van directe belastingen zullen zijn vrijgesteld; 2, eene belasting op mannelijke dienstboden; 3, vermeerdering der belasting op den tabak en verhooging van het zegelregt; 4, inning der tienden in Anatolië, op dezelfde wijze als dit geschiedt in Roumelië. Reeds door deze eenvoudige middelen kan in het tekort worden voorzien, maar de commissarissen zijn verder gegaan en hebben plannen ingediend die, zoo zij worden aangenomen, de finantien ook voor het vervolg op goeden grondslag zullen vestigen, en zoo doende het Land uit ongelegenheden helpen, waarin het slechts door onordelijk beheer is gestort.

De zitting van gisteren heeft niet veel opgeleverd en morgen zal er wegens de tentoonstelling ook wel niet veel geschieden, niettegenstaande onze patres conscripti met Romeinsche standvastigheid besloten hebben te vergaderen terwijl alles feest viert. Het Hoogerhuis neemt vacantie, de regtbanken zullen geene zitting houden, zelfs de beurs en de markt zullen niet worden bezocht, maar ons Lagerhuis zal vergaderen en beraadslagen over het heil des Vaderlands. Ik geloof dat men er zijn pligt te streng opneemt en dat Engeland geen gevaar zou loopen, al bleven de Torys en Whigs voor een enkelen avond te Kensington, in plaats van naar Westminster te keeren.

Het eenige wat ik u van de zitting van gisteren melden zal is, dat de heer Layard, in antwoord aan den heer Kinnaird, zeide: Tot mijn spijt moet ik mededeelen dat inderdaad de Spaansche autoriteiten te Sevilla den kapellaan van het Engelsche consulaat de godsdienstoefening hebben belet. Onze gezant te Madrid heeft onmiddellijk na de kennisneming over deze handelwijze protest ingediend bij den Minister van buitenlandsche zaken. Deze zal onderzoek doen. Daar echter volgens internationaal gebruik consuls het regt hebben binnen hunne woning de Protestantsche eeredienst te doen plaats hebben, heeft het Kabinet nog ten overvloede onzen vertegenwoordiger bij het Hof van Madrid gelast onderzoek te doen en den uitslag daarvan te melden.

Venezuela heeft eene fraaije plaats in het tentoonstellingsgebouw, maar tot heden is die ledig gebleven, en ook morgen bij de opening zal de Republiek nog niet zijn vertegenwoordigd. De heer Fred. Hemming, de ijverige consul van dit Gemeenebest, vraagt daarvoor heden door middel der dagbladen verschooning. De onlusten lieten, zegt hij, niet toe tijdig genoeg aan deze zaak te beginnen. Sedert echter Paez in augustus ll. de teugels van het bewind in handen nam, is alles snel verbeterd, en ook ten opzigte der tentoonstelling heeft men zich gehaast den verloren tijd in te winnen. De goederen zullen in de eerste helft van mei aankomen. Bij deze gelegenheid herinnert hij dat 15 balen katoen van Maracaibo onlangs te Liverpool tegen 2/5 per pond verkocht zijn. Deze katoen was geteeld uit Sea Island zaad en stond met de beste Sea Island soorten gelijk. Nu weet niet iedereen dat Maracaibo eene der vruchtbaarste provincien van Venezuela is, en het is dus wel de moeite waard de aandacht op eene streek te vestigen, waar met eenig kapitaal zulke uitkomsten op groote schaal zouden kunnen worden verkregen.

De Kroonprins van Pruissen is gisteren te Dover aangekomen. Eene menigte menschen bevond zich op het hoofd om den Vorst te zien. Prins Alfred ontving hem, maar op uitdrukkelijk verlangen was er geen eerewacht om den Kroonprins te geleiden. Slechts werd een Koninklijk saluut afgevuurd door de batterij van het kasteel. De Vorsten vertrokken des namiddags ten 4 ure naar Londen. Ook Koningin Christina, Koningin-Moeder van Spanje, is hier aangekomen met haren Gemaal, den hertog de Rianzares, hare dochter Marchesa Isabella, verscheidene andere leden haner familie en een talrijk gevolg. Zij heeft haar intrek genomen in 38, Kensington-Square, Baydwater.

Het laatste gedeelte van het manuscript van den tentoonstelling-catalogus is maandag ochtend eerst door de heeren Truscott, Son en Simmons ontvangen, maar toch zullen zij er volgens contract morgen 20,000 exemplaren van leveren. Gisteren is de compositie van Meijerbeer gerepeteerd. Men kan er natuurlijk van eens hooren niet voldoende over oordeelen, maar mijns bedunkens is het stuk, dat door zijne breede behandeling herinnert aan den marsch uit de Profeet, nog indrukwekkender. Het opent met eenige zachte toonen op de pauken, daarop volgt eene inleidende figuur die steeds in kracht wint, tot eindelijk zich een grootsch martial thema ontwikkelt, in volle breedte door de koperen instrumenten gegeven. Daarna verandert de muziek van karakter en verkrijgt het rythmus en de kleur van eene marche funeraire, zonder dat echter voor dit effect de toevlugt genomen wordt tot den mineur. Eensklaps echter wordt de rythmus sneller; het oorspronkelijk thema keert terug, ditmaal van het „Rule Britannia" vergezeld, waardoor een climax verkregen wordt die inderdaad een grootschen indruk maakt. Meijerheer bevond zich gedurende de repetitie naast den heer Costa, en toen zij geëindigd was werd hij door lord Granville in hartelijke woorden gecomplimenteerd, hetgeen hij met eenige zedige uitdrukkingen beantwoordde. Over de compositie van dr. Sterndale Bennett kan ik niets zeggen, daar alleen het orchest repeteerde zonder de zangers. De marsch van Auber voldeed algemeen; zij herinnert aan de compositien zijner gelukkigste periode.

Om met materiële zaken te eindigen, de Russische leening wordt reeds tot ¾ a ⅞ premie genoteerd, een bewijs dat zij niet al te best wordt ontvangen. Het publiek is dan ook stellig afkeerig van de zaak en de beurs heeft haar vooral, omdat het bedrag zoo verbazend groot is, slechts koeltjes ontvangen. De markten van Parijs, Amsterdam, Frankfort en Berlijn zullen dus het hunne moeten doen, wil de zaak gelukken.

Het Gouvernement van Peru heeft onze bemiddeling aangenomen in het geschil over de grenzen met Ecuador.

— Als consul der Nederlanden te Kurrachee is door H. M. erkend de heer Albert Eugen. Denso.

— Naar men verzekert heeft de stereoscopie-company alleen voor het voorregt om photogrammen van de tentoonstelling te vervaardigen aan de Koninklijke commissarissen eene som van 1500 guinjes betaald.

— Dr. Bernard, bekend door zijn aandeel in het complot van Orsini, is dezer dagen naar het Wandsworth krankzinnigen-gesticht gebragt.

FRANKRIJK.

PARIJS 30 April.

(Particuliere Correspondentie.)

Toen ik u gisteren meldde hoe druk men zich vóór den aanvang der zitting van het Wetgevend Ligchaam over allerlei noodige bezuinigingen onderhield, welk een geest van oppositie tegen het naar velerlei oordeel te groote effectief des legers scheen te heerschen, — was het wel te voorzien dat onze afgevaardigden, als het er op aankomt, den moed niet zouden hebben zich tegen de Regering te verzetten. De vergadering moest een wetsontwerp behandelen om 100,000 man onder de wapenen te roepen. Wèl heeft een der leden, de graaf de la Tour, getracht eene vermindering van 20.000 man te bekomen; wel heeft een der liberale afgevaardigden, de heer Hénon, het nutteloze betoogd om eene staande legermagt van 400,000 man te hebben, doch na eene redevoering van den heer Nogent Saint Laurens — wien La Patrie heden avond de beleediging aandoet van hem spiritueel te noemen — heeft de Kamer het ontwerp aangenomen met 214 tegen 9 stemmen.

Het is op nieuw gebleken dat de meerderheid altijd op de hand der Regering is, en men kan veilig voorspellen dat alle wetsvoordragten ten slotte worden goedgekeurd, wat men ook prate van oppositie bij onze zelfstandige (?) vertegenwoordigers.

De heer de la Tour heeft, nu hij toch aan het woord was, van de gelegenheid gebruik gemaakt om eene soort van geloofsbelijdenis tegen Italië af te leggen, en te verklaren dat de revolutie in Italië de vijandin van Frankrijk is.

Van zijn kant liet de heer Hénon vrij harde waarheden hooren. Hij noemde eene vermindering van het leger noodzakelijk en thans juist van pas, dewijl Frankrijk geenszins bedreigd wordt. „En — voegde hij er bij — met het oog op het binnenland, wanneer gij geen vertrouwen stelt in de nationale garde, beklaag ik u. Angstige lieden, of zij die veinzen het te zijn, herhalen steeds dat het voor eene Regering noodig is vrees in te boezemen. Wijs die noodlottige inblazingen van de hand, en denk er aan dat men haat al wat men vreest. De veiligheid van een Land als het onze, ligt opgesloten in de vaderlandsliefde zijner bewoners, in het vertrouwen dat deze stellen in de mannen die hen regeren. Geloof aan dat patriotisme; tracht vertrouwen in te boezemen, en verminder uw leger."

Die woorden zijn zeker nog al gestreng; maar wat vermag de heer Hénon, met een achttal mannen die hem ter zijde staan, tegen 214 Ja-broers!

Wederom schijnt men zich op een zijsprong van de Keizerlijke politiek te moeten voorbereiden. La Patrie deelt op de eerste bladzijde, waar gewoonlijk de „Communiqués" van Regeringswege eene plaats vinden, eene nota van den volgenden inhoud mede:

„Het gerucht dat generaal de Goyon naar Parijs terugkeert, vindt hier zeer veel geloof, en tot op dit oogenblik hebben wij alle reden om het voor gegrond te houden."

Generaal d'Hugues zou dan tijdelijk het bevel over ons bezettingskorps te Rome op zich nemen, even als de Hertog van Belluna den post van den heer de la Valette ad interim vervult. Men verzekert er mij bij dat in den maandag gehouden Ministerraad besloten zou zijn om generaal de Goyon naar Parijs te ontbieden, ten einde ook hem over het conflict met den gezant te hooren. Vermoedelijk zullen de beide mannen in tegenwoordigheid des Keizers zich wel beter met elkander verstaan dan te Rome.

Uit Vera-Cruz zijn hier tijdingen ontvangen, welke de verzekering behelzen dat de tegenwoordigheid der Franschen reeds dadelijk de uitwerking heeft gehad dat er in de partij van president Juarèz verdeeldheid is ontstaan. Zelfs moeten zijne hoofdofficieren hem verlaten en zich scharen bij generaal Almonte, die genoegzaam dezelfde rol speelt welke Spanje hoopte door Miramon te zien vervullen.

Een telegram uit Athene bevat het berigt dat Prins Lodewijk, broeder van Koning Otto, zich bereid heeft verklaard de troonsopvolging van Griekenland te aanvaarden en de Grieksche godsdienst te omhelzen. Hoewel oogenschijnlijk thans het bezwaar weggenomen is dat bij de bevolking altijd stof tot ongenoegen gaf, dat er namelijk geenerlei zekerheid omtrent de troonsopvolging bestond, houdt men zich hier overtuigd dat dit feit toch een zeer ongunstigen indruk zal maken, omdat het volk tot geen prijs een Oostenrijksch-Beijersche dynastie verlangt.

In de finantieele wereld heeft men dezer dagen voor niets anders ooren dan voor de nieuwe groote Russische leening.

Omtrent de dezer dagen door den maire van Bordeaux aan Z. M. voorgestelde 150 personen, verneem ik dat het wel „afgevaardigden" waren, in zooverre als zij het mandaat van verschillende industrieelen hadden om bij den Keizer aan te dringen op de spoedige voltooijing van den ijzeren spoorweg van Bordeaux naar Marseille, waardoor directe gemeenschap tusschen den Oceaan en de Middellandsche Zee zal bestaan — doch slechts 30 hunner zijn leden van ons Wetgevend Ligchaam.

H. M. de Koningin der Nederlanden heeft met haar gevolg en vergezeld van den heer de la Ferrière, kamerheer des Keizers, een bezoek gebragt aan de Keizerlijke drukkerij. Na door den directeur, den heer Anselme Petetin, te zijn verwelkomd, heeft H. M. verlangd dat al de chefs der verschillende afdeelingen, leden van den raad van administratie, aan haar zouden worden voorgesteld. Onder deze heeren bevindt zich de heer Mohl, lid van het Instituut, die in Wurtemberg geboren en derhalve een oude kennis van H. M. is. De Koningin bezocht de verschillende werkplaatsen en vertoefde vooral geruimen tijd in de afdeeling voor Oostersche talen, waar de heer Mohl onderscheidene bijzonderheden aan H. M. deed opmerken.

Bij de handpersen heeft men in tegenwoordigheid der Vorstin eenige exemplaren gedrukt van een in sierlijken lijst vervatte omschrijving van dit bezoek, en wel in drie talen, Fransch, Hoogduitsch en Hollandsch. Dat stuk luidt aldus:

„Den 29 april 1862, tijdens de Regering van Keizer Napoleon III, terwijl Z. E. de heer Delangle grootzegelbewaarder en minister van justitie was, heeft H. M. de Koningin der Nederlanden, Sophia Frederica Mathilda van Wurtemburg, de Keizerlijke drukkerij met een bezoek vereerd. Erkentelijk voor dit bewijs van hooge welwillendheid van de zijde eener Vorstin, die niet alleen groot is door geboorte en rang, maar ook en bovenal beroemd door hare kunde, haar waardig karakter, hare edelmoedigheid en bevallige zielenadel, heeft de directeur Anselme Petetin van de Koningin verlof bekomen om haar eerbiedig dit blad aan te bieden, hetwelk onder hare oogen in de Fransche, Hollandsche en Hoogduitsche talen is gedrukt, als eene zwakke uitdrukking der gevoelens van het algemeen."

— Volgens den Moniteur hebben HH. MM. de Keizer en de Keizerin eene som van 100,000 francs gegeven aan de „Vereeniging van den Keizerlijken Prins," onlangs alhier opgerigt. Dit bedrag is gestort bij het Credit Foncier, al waar de rekening dier liefdadige instelling er mede is gecrediteerd.

— Heden avond is er ter eere van H. M. de Koningin der Nederlanden groot diner in het Hotel van het Britsch gezantschap. Een zeer aanzienlijk getal personen is tot bijwoning van dit feest uitgenoodigd.

DUITSCHLAND.

BERLIJN 29 *april.* — De ministeriële Sternzeitung zegt heden: „Wij zijn wel niet in staat over de staatkundige rigting van ieder verkozene te oordeelen, maar de lijsten die tot heden bekend geworden zijn bevatten slechts namen van kandidaten, die door de partij van den vooruitgang worden ondersteund, en er valt dus niet aan te twijfelen of in de hoofdstad hebben de aanhangers der uiterste linkerzijde gezegevierd. Meende men echter dat de staatkundige overtuiging der kiezers in het algemeen zich getrouwelijk in deze keuze heeft afgespiegeld, dan zou men zich zeer bedriegen. De groote laauwheid door de conservatieven betoond heeft er veel toe bijgedragen." Moge er ook eenige waarheid schuilen in deze beschouwing van het Ministeriële dagblad, men kan niet ontkennen dat de troost die men er uit put, al bijzonder sebraal is.

— H. M. de Koningin vertrekt donderdag avond uit Berlijn en begeeft zich vooreerst naar Coblenz.

— Ten einde een oordeel te vormen over de doelmatigheid der gepantserde schepen, zijn de heeren Henck, kapitein ter zee, Elbertshagen, directeur van den scheepsbouw, en Coupet, machine-ingenieur, naar Engeland vertrokken, en zullen zich ook begeven naar Frankrijk en Amerika.

— Sedert eenige dagen loopt hier het gerucht, dat Grootvorst Michaël — naar men zegt, de liberale staatkunde toegedaan — tot stadhouder van Polen en gouverneur van Warschau benoemd is.

— Uit Mühlhausen (in Pr. Holland) wordt per telegram gemeld, dat de conservatieven er de zege behaalden door geweld. De woningen van zeven liberalen zijn geplunderd.

WEENEN 28 *april.* — De Keizer en de Groothertog van Toskane zijn van hun togt naar Stiermarken teruggekeerd. Morgen betrekt de Keizer het slot Laxenburg.

— De commissie van finantien wenscht den post voor de Modeensche brigade van de begrooting te schrappen. Men zal nu waarschijnlijk de zaak op deze wijze vinden: De Hertog zal afstand doen van zijne vordering van 4½ pct. interest op een kapitaal van 1,350,000 florijnen, en daaruit zal verder de brigade worden bekostigd.

Per Telegraaf.

LONDEN 1 Mei.

De opening der internationale tentoonstelling werd heden door 30,000 personen bijgewoond. De straten waren te dezer gelegenheid feestelijk getooid.

PARIJS 1 Mei.

Ook de Constitutionnel deelt mede, dat de generaal de Goyon eerlang alhier wordt verwacht.

Brieven uit Vera-Cruz maken wederom gewag van geweldenarijen der Regering van Juarez tegen Fransche onderdanen.

MARSEILLE 30 April.

Uit Beyruth meldt men den 13 dezer, dat de moerbezienboomen daar schoon staan en dat men op een goeden oogst van zijdewormen rekent.

Van Aleppo schrijft men den 12den op een uitmuntenden oogst te rekenen, in weerwil van het verschijnen van sprinkhanen op de oevers van de Euphraat.

Te Alexandrette wonnen de Engelsche en Amerikaansche missionarissen veel veld.

Den 22sten zijn de stoomschepen Pelican en Iriménede te Smyrna aangekomen. De Pacha heeft niet willen gedoogen dat de zich aan boord bevindende opstandelingen van Nauplia werden ontscheept, doch heeft, in afwachting van nadere bevelen, hunne internering in het lazaret toegestaan.

PETERSBURG 1 Mei.

Het Journal de St. Pétersbourg van heden betwijfelt de interventie der Westersche Mogendheden in Amerika, deelt de benoeming mede van Vorst Gortschakoff tot Rijks vice-kanselier, alsmede dat de Keizer in een bijzonder gehoor ontvangen heeft den Pruisischen gezant von Goltz, die aan Z. M. zijne geloofsbrieven overhandigde.

WEENEN 1 Mei.

In de zitting der Kamer van Afgevaardigden van heden is ingekomen eene Keizerlijke boodschap, houdende mededeeling, dat een wetsontwerp, regelende de ministerieele verantwoordelijkheid, eerstdaags bij de Kamer zal worden ingediend.

TURIJN 1 Mei.

De berigten uit Milaan, nopens de ontdekking eener groote zamenzwering, zijn ten eenenmale valsch. Er zijn alleen eenige militairen gearresteerd, die zich aan disciplinaire overtredingen hadden schuldig gemaakt. Te Monza is ook niets dergelijks gebeurd.

Volgens de Monarchia Nazionale zullen de Koninkl. Prinsen deze maand eene reis ondernemen naar het eiland Sardinië, Napels, Sicilië, Konstantinopel, Syrië en Egypte.

NAPELS 1 Mei.

Het vreugdebetoon duurt voort, zoo dikwijls de Koning zich in het openbaar vertoont. Z. M. zal zich de volgende week naar Palermo begeven.

LISSABON 30 April.

Nabij Oporto is een oproer uitgebarsten, ten gevolge van de nieuwe belastingen; 300 gewapende lieden hebben het huis van den ontvanger geplunderd en zijne boeken verbrand; het oproer is bedwongen.

NEW-YORK 18 April.

De Noordelijken hebben de forten Jackson en Philips, die den toegang tot New-Orleans verdedigen, aangetast. Generaal Beauregard heeft in den Richmond Despatch gemeld, dat hij zich in Corinthe geretrancheerd heeft en dat hij zich gereed maakte de Noordelijken, in hoe grooten getale zij ook mogten aankomen, te wederstaan. De Zuidelijken zijn uit York-Town getrokken en hebben beproefd den linkerflank der Noordelijken om te trekken. Een telegrafisch rapport van M'Clellan deelt mede, dat de Zuidelijken zijn teruggeslagen. De kannonneerbooten hebben York-Town zonder gevolg gebombardeerd. Een rapport der Noordelijken bevestigt de inneming van Pulaski met 47 kanonnen en eene menigte krijgsbehoeften, na een bombardement van 30 uren. Aan beide zijden heeft men 1 doode en 3 gewonden. Het Norfolk *day-book* hecht groot gewigt aan het bezoek van Mercier te Richmond.

LONDEN 1 Mei.

Ter *Veemarkt* waren heden 920 Runderen, 435 Kalveren, 7230 Schapen en 210 Varkens. Voor beste Runderen werd 4/2, voor Kalveren 5/6, voor Schapen 5/2 en voor Varkens 5/ besteed.

LIVERPOOL 1 Mei.

Katoen. 5000 b. verkocht. Stille markt.

DUNDEE 1 Mei.

Vlas lager in prijs.

NEW-YORK 18 April.

Katoen. Middl. 29 c. — *Koffij* flaauw. — *Granen* lager. — *Wissel op* Londen 111⅜ a 112¼. — *Illinois* 61½.

PARIJS 1 Mei.

Frankrijk 3 pc. in liq. 70.35; rep. 30 ct.; dito 4½ pc. —. Crediet Mob. 837. Spanje 2 pc. 43¼; dito 3 pc. 49⅞.

WEENEN 1 Mei.

Oostenrijk Metalliek 5 pc. 73; dito Nat. 5 pc. 83.90. Wissel op Londen ƒ 129.80.

FRANKFORT 1 Mei.
Oostenr. Metall. 5 pc. 55; dito Nation. 5 pc. 64⅛, 64¼.
ANTWERPEN 1 Mei.
België 4½ pc. 99⅞; dito 2½ pc. —. Oostenrijk, Metall. 5 pc. 55⅛; dito Nat. 5 pc. 64⅜. Spanje 2 pc. 43; dito Binnenl. 3 pc. 48.

BINNENLAND.

ROTTERDAM 1 Mei.

In de zitting van de Tweede Kamer der Staten-Generaal van heden zijn de interpellatien gehouden, waartoe aan de heeren van Goltstein en Wintgens verlof was verleend. Eerst heeft de heer van Goltstein zijne interpellatie tot de Regering gerigt betrekkelijk de vorming en rigting van het nieuwe Kabinet. De aanleiding daartoe was gelegen in de bedenkingen, welke tegen de bekende besluiten, waarbij de nieuwe Ministers werden benoemd, zijn gerezen en welke volgens den interpellant eenige opheldering van de Regering behoefden, ten einde de werking van die besluiten naar buiten te verzekeren. Vooral kwam de afgevaardigde op tegen deze informaliteit, welke hij strijdig achtte met art. 73 der Grondwet, dat verbiedt dat een Koninklijk besluit was onderteekend door iemand, die op het tijdstip der onderteekening de kwaliteit van Minister miste. Doch ook wenschte de spreker te worden ingelicht omtrent de redenen, waarom het Ministerie niet vroeger voltallig is geworden, koesterde de vrees dat vele leden in het Kabinet waren opgenomen, wier genoegzame bekwaamheid kon worden betwijfeld en omtrent de rigting van het Ministerie verkeerde hij in het onzekere en in ongerustheid, omdat het vroeger in de Kamer is gebleken, dat de heer Thorbecke omtrent vele onderwerpen andere beginselen voorstaat dan die in de Grondwet zijn gehuldigd.

De Minister van Binnenlandsche Zaken heeft daarop de vereischte inlichtingen gegeven, aangewezen dat hij de eenige bevoegde persoon was om het besluit van de benoeming der nieuwe Ministers te onderteekenen, dat een contra-seign geene dagteekening behoeft, dat de Grondwet in geenen deele was miskend. Het kon niet worden ontkend, dat de crisis lang had geduurd; zij zou zeker korter geduurd hebben, indien degenen waren opgenomen, die het wel zouden gewenscht hebben. Maar de Minister wilde juist eenheid van Regerings-beginselen verzekeren, terwijl daarentegen de heer van Goltstein een politiek van omstandigheden voorstond. De interpellatie leidde verder tot geen ander resultaat, dan dat de heeren de Brauw en Eloat, onnoodig achtende naar de rigting van dit Kabinet te vragen, nogtans in den langen duur der vorming een bewijs meenden te zien van de zucht der Regering om het belang eener partij te stellen boven het algemeen belang. Anderen tegenstand heeft het Ministerie niet ondervonden.

Daarna heeft de heer Wintgens zijne interpellatie over het besluit van 12 maart jl., nopens de Delftsche Academie gehouden. Bepaaldelijk rigtte hij deze drie vragen tot den Minister van Koloniën: 1°, waarom is de Raad van State op het besluit van 1859 gehoord, op dat van 1862 niet gehoord? 2°, waarom is restitutie van studiekosten aan dezen of genen kandidaat-ambtenaar toegestaan? 3°. is de Minister doordrongen van de noodzakelijkheid eener wetenschappelijke opleiding hier te Lande voor Indische ambtenaren?

De minister Uhlenbeck heeft hierop zeer positief geantwoord: 1°, dat op het besluit van 1859 de Raad van State *niet* is gehoord; 2°, dat aan *allen* restitutie is toegestaan; 3°, dat hij, met Indische en Europesche toestanden bekend, van de noodzakelijkheid eener wetenschappelijke opleiding in het Moederland de volle overtuiging heeft. De heer van Hoëvell heeft daarna het besluit verdedigd, ofschoon het niet ver genoeg gaat naar zijnen wensch; de heer Mackay heeft het bestreden, op grond dat het ingrijpt in de maatschappelijke belangen van velen; de heer Wintgens is over het antwoord des Ministers geenszins voldaan. — Morgen voortzetting.

Een meer uitvoerig verslag dezer zitting is in het bij dit N.° behoorend Bijvoegsel opgenomen.

UITSLAG DER HERSTEMMING
ter benoeming van een Lid van den Gemeenteraad.

Ingeleverde biljetten	873
van onwaarde	8
Geldige stemmen	865
De heer **R. W. Besier**	444 stemmen.
" Mr. **H. J. van Buren**	421 "

Derhalve verkozen de heer **R. W. BESIER.**

Thans is in druk verschenen het Verslag van den toestand der gemeente Rotterdam over het jaar 1861, door Burgemeester en Wethouders uitgebragt aan den Gemeenteraad.

Dat zeer uitvoerige rapport is wederom van een aantal bijlagen voorzien, en wordt voorafgegaan door de volgende inleiding:

Mijne Heeren!

Het is ons eene aangename taak u bij deze, overeenkomstig de bepaling van art. 192 der gemeentewet, het uitvoerig en beredeneerd verslag omtrent den toestand der gemeente over het jaar 1861 aan te bieden.

Gedurende dat jaar, het mag met dankbaarheid worden erkend, heerschte er in handel en nijverheid, niettegenstaande den ongunstigen invloed der verwikkelingen in Amerika, veel bedrijvigheid.

De reederijen waren min of meer opgebeurd door eenige verbetering der vrachtprijzen; de scheepsbouw werd daardoor echter niet verlevendigd maar bleef in kwijnenden toestand.

De fabrieken leverden over het algemeen geene ongunstige resultaten op; alleen op de branderijen deed de staat der politieke zaken zich nadeelig gevoelen.

Terwijl andere naburige plaatsen door waternood als anderzins geteisterd werden, bleef onze gemeente, onder hoogeren zegen, van onheilen en rampen verschoond en mogt zich bij het genot eener weldadige rust, in een betrekkelijk gunstigen gezondheidstoestand verheugen.

Het cijfer der laatste tienjarige volkstelling is in het verstreken jaar nog niet officieel bekend geworden; ten opzigte der bevolking kan echter gezegd worden dat die bij vernieuwing is toegenomen.

De oogst was, met uitzondering van het aardappelengewas, over het geheel bevredigend; de mislukking echter van dit geliefd volks-voedingsmiddel, deed eene belangrijke stijging der prijzen ontstaan; ruime toevoeren van aardappelen uit het buitenland hebben later daarop gunstig gewerkt.

Ofschoon het den nijveren werkman niet aan arbeid heeft ontbroken, mag het nogtans niet ontveinsd worden dat de toestand van het armwezen niet zoo gunstig was als in de laatst verloopen jaren.

Het westelijk stoomgemaal is geheel voltooid en in werking gesteld; ook het oostelijk stoomgemaal zal weldra gereed zijn.

De demping der Kipsloot en Achterkloostergracht is ten uitvoer gebragt; de werkzaamheden aan den Oost-Singel zullen binnen kort zijn afgeloopen.

Met de verdere afwerking van het waterproject wordt steeds voortgegaan.

De zaak der onteigening voor de verbetering van den toestand der polderstad is nog immer bij de wetgevende magt aanhangig; met vertrouwen wordt daarop eene gunstige beslissing verbeid.

Verschillende werken zijn behoorlijk door de aannemers opgeleverd.

De nieuwe gasverlichting, met den aanvang van het afgeloopen jaar begonnen, beantwoordt aan de verwachting.

De geldmiddelen der gemeente hebben weder vrij voldoende uitkomsten opgeleverd.

Het lager onderwijs gaat geregeld zijnen gang. Verscheidene localen zijn nieuw opgebouwd, andere in huur genomen en tot scholen ingerigt; in vijf daarvan is het geven van onderwijs reeds aangevangen; nog drie schoollocalen ontbreken; de daarvoor vereischte ontwerpen worden in gereedheid gebragt, zoodat de zaak van het onderwijs spoedig volledig geregeld zal zijn.

Ten aanzien der rigting van den Staatsspoorweg, voor zooveel onze gemeente daarbij betrokken zal zijn, is nog niets bekend.

De zaak betreffende de verbetering van den waterweg naar zee heeft ook nog geene vordering gemaakt; eene concessie voor de onderneming daarvan is aangevraagd; het is te wenschen dat dit werk, waaraan de behoefte zich telkens meerder en dringender doet gevoelen, onverwijld op de eene of andere wijze tot stand kome.

Na deze algemeene beschouwingen gaan wij over tot de behandeling van de verschillende hoofdstukken, waarin het verslag, naar de deswege bestaande voorschriften, is verdeeld.

Heden namiddag had in de Tuinderslaan alhier de opening der School voor havelooze kinderen plaats, welke inrigting, gelijk vermeld werd, van den Oppert derwaarts is overgebragt. Vele belangstellenden woonden deze eenvoudige plegtigheid bij. Nadat Ps. 68: 10 was gezongen, hield de Voorzitter van het bestuur der school, ds. J. J. van Oosterzee, eene gepaste toespraak tot de kinderen (ongeveer 150 in getal), de onderwijzers en allen die door hunne tegenwoordigheid de belangen der havelooze jeugd toonden te behartigen, waarop hij in dankgebed voorging en den Goddelijken zegen over de inrigting afsmeekte. Daarop nam de hoofdonderwijzer, de heer J. J. Landsman, het woord, dankte het Bestuur voor de gewigtige verbetering die tot stand gebragt was, en uitte zijne beste wenschen voor den bloei der school, waaraan hij met de overige onderwijzers voortdurend zijne krachten hoopte te wijden. Door de kinderen werden toepasselijke versjes met begeleiding van orgelspel gezongen, en velen hunner toonden dat het onderwijs niet te vergeefs aan hen besteed was. Na het zingen van Gez. 96 ging de vergadering uiteen, terwijl aan de leerlingen nog eenige geschenken werden uitgedeeld.

Het doeltreffend ingerigt locaal, waarin nog eene versiering werd aangebragt, kan ongeveer 200 leerlingen bevatten, en is met ruime speelplaats en onderwijzers-woning vereenigd.

Aanstaanden zondag 4 mei, des namiddags ten half twee ure, zullen de muziekuitvoeringen op het terrein der officieren-societeit, in het Park alhier, weder een aanvang nemen, die gedurende dit saizoen iederen zondag zullen plaats hebben. Gedurende de maanden junij, julij en augustus zullen ook des avonds ten 8 ure, zondags en 's woensdags, soirées worden gegeven.

Het programma voor de eerste uitvoering is als volgt: 1, Marche du Sacre, Prophète, Meijerbeer; 2, Polonaise Favorite, Schirmer; 3, Potpourri Gilles le Ravisseur, Grisar; 4, Ouverture Rienzi, Wagner; 5, Festgesang an die Kunstler, Mendelssohn; 6, Redowa, Buchler; 7, Fantaisie la Circassienne, Auber; 8, Marche Pas Redoublé, Clement.

Uit Charlois en Katendrecht wordt ons van eene geachte hand het volgende ter plaatsing toegezonden:

„Tot noodige teregtwijzing wordt verzekerd, als beter ingelicht, dat de mededeelingen, voorkomende in de Nieuwe Rotterdamsche Courant van 26 april ll., n°. 115, omtrent de gedane beroeping van een predikant in deze gemeente, ongerijmd en in elk opzigt in strijd zijn met de waarheid."

Naar het Dagblad van Zuidholland en 's Gravenhage van goeder hand verneemt, zijn de geruchten eener echtverbindtenis tusschen Z. K. H. den Prins van Oranje en Prinses Anna Murat van allen grond ontbloot.

Z. M. heeft den heer J. J. Keucher, lid van het hoog militair geregtshof van Luxemburg en ridder der orde van de Eikenkroon, bevorderd tot officier van die Orde.

Bij Zr. Ms. besluit is de 1ste luit. P. F. Kraal, van het wapen der infanterie van het leger hier te Lande, thans tijdelijk gedetacheerd bij dat in Oost-Indië, in zijnen rang definitief overgeplaatst bij het wapen der infanterie van laatstgemeld leger.

Aan den heer H. J. van Mierlo, koopman te Eindhoven, is tot wederopzegging vergunning verleend voor eene stoombootdienst tot vervoer van goederen en vee tusschen Eindhoven en Rotterdam.

Volgens de Nederlandsche Industrieel zou er sprake zijn van de aanvraag eener concessie voor den aanleg van een spoorweg: 1°, van Amsterdam naar Nijkerk, met een zijtak van Hilversum naar Utrecht; 2°, van Nijkerk langs het kamp van Milligen, Apeldoorn, Voorst naar Zutphen, en 3°, van Zutphen over Doetinchem langs de IJzer-hutten aan den Ouden IJssel tot de Pruissische grenzen bij Anholt.

Bestuurders van het Haagsche Genootschap tot verdediging van de Christelijke godsdienst hebben in hunne vergadering van den 22sten ll. en volgende dagen, over twee bij hen ingekomen Nederduitsche Verhandelingen, betreffende het misbruik van den Bijbel voor de praktijk des Christelijken levens, uitspraak gedaan, maar ze beiden de bekrooning onwaardig gekeurd. De vraag is andermaal uitgeschreven, en wel ter beantwoording vóór 1 april 1863.

De algemeene vergadering van de Nederl. Vereeniging tot afschaffing van den sterken drank zal dit jaar gehouden worden te Utrecht, op 8 en 9 julij e. k.

Bij de in uitvoering zijnde werken aan het kanaal door Zuid-Beveland zijn door den Minister van Binnenlandsche Zaken aangesteld: tot buitengewoon hoofdopzigter de heer W. C. Dansdorp, thans opzigter bij den Haarlemmermeerpolder, en tot buitengewone opzigters de civiel-ingenieurs D. N. Labrijn, te Zierikzee, en B. A. A. Deenik, te Delft; alsmede de heeren W. Peters en J. H. Sanders, te Vlissingen, en G. de Smidt, te Neuzen.

Onder de deskundigen, die door den Minister van Binnenlandsche zaken geraadpleegd zijn over de wenschelijkheid en uitvoerbaarheid van de opleiding der Indische ambtenaren aan eene onzer Hoogescholen, noemt men inzonderheid de heeren T. Roorda, hoogleeraar te Delft, P. J. Veth, hoogleeraar te Amsterdam, en dr. P. Bleeker, voormalig chef van de geneeskundige dienst in Nederlandsch-Indie.

Door den breeden kerkeraad der Herv. gemeente te Maassluis is op den 30sten ll., ter vervulling der vacature, veroorzaakt door het overlijden van den weleerw. heer B. Nachenius Jr., het volgend alphabetisch gestelde twaalftal van predikanten opgemaakt: dd. H. C. Bervoets, te Hengelo; J. W. Felix, te Nieuwe Tonge; P. H. Hugenholtz Jr., te Renswoude; H. de Jager, te Eemnes-Buitendijks; B. C. Ledeboer, te Eibergen; H. Romeny, te Rekken; J. A. P. Ris Lambers, te IJsselmuiden; H. van Strien Cz., te Bennekom; J. F. Thieme, te Wijngaarden; J. P. D. van Veen, te Krimpen aan de Lek; H. Worst, te Epe, en W. Zegers, te Oosterbeek.

Heden avond is door den grooten kerkeraad der Ned. Hervormde gemeente te 's Gravenhage, ter vervulling van de vacature als leeraar bij die gemeente ontstaan, ten gevolge van het emeritaat aan ds. de Willigen verleend, en het bedanken van ds. Hofstede de Groot te Dwingelo, het volgende negental opgemaakt, als de weleerwaarde heeren: Hoevers, te Leeuwarden; Koopmans van Boekeren, te Harlingen; Keller van Hoorn, te Dordrecht; ter Haar, te Nijmegen; Posthumus Meyjes, te Groningen; Moens, te Sneek; Brouwer, te Veendam; Ruitenschild, te Oegstgeest, en de Mazure, te Bennebroek.

GOUDA 1 *mei.* — Het op gisteren avond plaats gehad hebbende concert, ten voordeele der Gentsche fabriek-arbeiders, heeft ruim *f* 240 opgebragt, welke som aan den Burgemeester van Gent is opgezonden.

'S GRAVENHAGE 1 *mei.* — Naar men verneemt zal het Japansch gezantschap gedurende zijn verblijf in de residentie het Hôtel de Bellevue betrekken.

— Wij vernemen met genoegen dat onze verdienstelijke stadgenoot de heer S. J. van den Bergh door Z. M. den Koning der Belgen benoemd is tot ridder der Leopolds-orde.

— Aanstaanden zondag zal bij gunstig weder door het muziekkorps van het reg. grenadiers en jagers tot opening van het saizoen in de societeitstent in het Bosch muziek worden uitgevoerd.

— Heden heeft voor het Provinciaal Geregtshof in Zuidholland gediend de zaak die in der tijd zoo veel gerucht heeft gemaakt wegens den diefstal die te Rotterdam heeft plaats gehad op de persone van een jeugdig meisje, die door een bij haar onbekend persoon nabij het station van den spoorweg naar 's Gravenhage werd aangesproken, door hem vervolgens van daar naar een nabijzijnd huis was gebragt, alwaar hij haar eenige glazen punch had toegediend en vervolgens zich van hare sieraden had weten meester te maken. Deswege stond teregt H. Suurhof, gewezen hofmeester, laatst woonachtig te Rotterdam, beschuldigd van diefstal bij nacht in een bewoond huis en van enkelen diefstal. Na het hooren van negen getuigen requireerde de heer adv.-gen. van Nispen tot Pannerden tot eene tuchthuisstraf van 5 tot 10 jaren. Door den verdediger den heer mr. Karsten werd betoogd dat het feit niet bewezen was, en dat de geloofwaardigheid van de bestolene niet kan worden aangenomen daar, volgens door hem verkregene informatien, die getuige in 1859 was ingeschreven als publieke vrouw te Rotterdam, ook dat zij later alhier geruimen tijd in het speciaal ziekenhuis is verpleegd geworden. Na re- en dupliek is de uitspraak bepaald op heden over acht dagen.

SCHEVENINGEN 30 *april.* — Het behaagde H. M. de Koningin-Weduwe der Nederlanden bij het eindigen der winterwerkzaamheden de sluiting van Hr. Ms. naaischool voor behoeftige meisjes alhier met HD. tegenwoordigheid te vereeren. Het doet goed aan het hart, als men de Koninklijke weldoenster te midden der kleinen met waarlijk moederlijke zorg de vorderingen der leerlingen en de uitdeelingen aan armen verstrekt ziet nagaan tot in de kleinste bijzonderheden. Als directrice genoot mevrouw Maas de beste belooning op haar volbragt werk, door de hartelijke bewijzen van hooge tevredenheid der Vorstin te mogen verwerven.

LEYDEN 1 *mei.* — Men verneemt dat, ter vervulling van de openstaande betrekking van kantonregter te Woerden, door de arrond.-regtbank de volgende voordragt is opgemaakt: mr. van Hengelaar, advocaat te Utrecht; mr. Hazenberg, kantonregter te Sluis, en mr. van Loenen, subst.-griffier te Amersfoort.

AMSTERDAM 1 *mei.* — Naar men verneemt heeft de hoofdcommissie tot stichting van een gedenkteeken aan Joost van den Vondel van H. M. de Koningin-Moeder eene bijdrage van *f* 300, en van H. K. H. Prinses Marianne der Nederlanden eene bijdrage van *f* 100 mogen ontvangen.

UTRECHT 1 *mei.* — In de Raadzitting op gisteren is tot directeur der stedelijke gazfabriek benoemd de heer A. C. Spruyt.

— Gisteren is aan deze Hoogeschool bevorderd tot doctor in de vroedkunde de heer P. Templeman van der Hoeven, med. doct., geb. te Utrecht.

SCHOONHOVEN 28 *april.* — Heden bevindt zich Zijne Exc. de Minister van Oorlog alhier, ter inspectie van de localiteit, om te dezer stede eene bezetting van artillerie te vestigen. Door het uitsteken der vlaggen van de publieke gebouwen en bijzondere woningen doen de ingezetenen van hunne belangstelling blijken, daar eene zoodanige bezetting het vertier der stad zeer zou bevorderen en den inwoners ten hoogste aangenaam zijn.

GORINCHEM 29 *april.* — Heden zijn alhier gearriveerd Z. Exc. de Minister van Oorlog, vergezeld van den generaal-majoor van Heurn, chef van het bureau der genie, en den hoofd-intendant Hardenberg, die naar men verneemt de kazernen in oogenschouw hebben genomen, ten einde het garnizoen met junij a. s. te vermeerderen. Heden middag zijn deze hooggeplaatste personen naar 's Bosch vertrokken. De directeur in de eerste artillerie-directie, de generaal-majoor Doorman, wordt heden avond met deszelfs adjudant alhier verwacht, ten einde de verschillende forten en magazijnen te inspecteren. Onder kommando van den kapitein Launsrach is heden morgen de 7de comp. van het reg. vesting-artillerie naar den Helder vertrokken, om aldaar garnizoen te houden.

'S HERTOGENBOSCH 30 *april.* — Z. Exc. de Minister van Oorlog is gisteren avond in deze stad gearriveerd. Men zegt dat Z. Exc. eene inspectie over de kazernen komt houden en dat zijne komst ook in verband staat met de werken, welke onder directie der genie moeten uitgevoerd worden.

ROERMOND 29 *april.* — Het plaatsen van twee verwarmings-toestellen in de gevangenis alhier, is voor *f* 12,626 aangenomen door de heeren Bikkers, te Rotterdam.

APELDOORN 1 *mei.* — In de op gisteren avond gehouden laatste vergadering van de alhier gevestigde zangvereeniging werd den directeur, den heer Enderlé, uit naam der leden een gouden cylinder-horologie aangeboden, voorzien van eene toepasselijke inscriptie, voor de diensten door zijn ed. aan de Vereeniging bewezen.

— Morgen wordt Z. M. op het Loo terug verwacht. Hoe lang het verblijf aldaar zal duren schijnt voor alsnog niet bekend te zijn.

HARDERWIJK 30 *april.* — Het reeds gemelde detachement suppletie-troepen, sterk 150 onderofficieren en verdere manschappen, zal zaturdag a. s. van het koloniaal werfdepôt alhier met de stoomboot naar Amsterdam vertrekken, van daar met den middagtrein naar Rotterdam en bij aankomst aldaar onmiddellijk embarqueren aan boord van het schip Vier Gezusters, gezagvoerder J. Bik, en met dien bodem naar Java overgebragt worden, onder bevel van den 1sten luit. van het 7de reg. infanterie J. P. M. Gevelaer en onder medegeleide van de 2de luitenants der infanterie van het leger in Oost-Indië J. W. Bellaard, H. P. Roos en C. A. E. Neeb. De 1ste luitenant Gevelaer keert van die missie naar Nederland terug.

ALMELO 30 *april.* — Heden morgen tegen twaalf ure kwam Z. M. alhier aan, onder het geleide van eene eerewacht, die HD. tot Delden was te gemoet getrokken, en o. a. vergezeld door Z. Exc. den Commissaris des Konings in Overijssel, en den heer van Heeckeren van Wassenaar. Daar het stadhuis alhier niet van geschikte localen daartoe voorzien is, werd Z. M. door de leden van den Gemeenteraad op het paleis van justitie opgewacht en door den heer burgemeester mr. Arn. Marc. Dikkers verwelkomd. Sierlijk was daartoe genoemd gebouw met vlaggen, groen en bloemen getooid, terwijl bijna een honderdtal ridders van het Metalen Kruis aan den ingang van het gebouw zich bevonden en duizenden menschen het „Leve de Koning!" aanhieven.

Vergezeld van bovengenoemde heeren, heeft Z. M. de haven van het kanaal en daarna de stoomweverij van de heeren Gebr. Scholten en Cie. bezigtigd, vervolgens een gedenksteen gelegd aan de in aanbouw zijnde stoomspinnerij van de heeren J. J. Engberts en Cie., alsmede de stoomweverij van den heer Cornelis Cardinaal Cz., bezocht, en eindelijk een bezoek gebragt aan de damastweverij van de heeren Z. Kamerling en Zoon, waar, in Zr. Ms. tegenwoordigheid, werd geweven: „Hulde aan den Koning." In laatstgenoemde inrigting heeft Z. M. zich geruimen tijd opgehouden, met de uiterste naauwkeurigheid de verschillende fijn geweven goederen bezigtigd en op de ondubbelzinnigste wijze HD. tevredenheid betuigd.

Z. M. heeft daarna de stad bezigtigd en eindelijk het door den Gemeenteraad aangeboden dejeuner in het gebouw der Groote Societeit gebruikt, waarbij, behalve de leden van den Raad en de leden van de regtbank, genoodigd waren de betaalmeester, de bewaarder der hypotheken en de controleur.

Nadat Z. M. HDs. tevredenheid over het bezoeken van Almelo en de alom betoonde geestdrift en opgewektheid nog had betuigd, is Z. M. ten drie ure naar Twickelo geretourneerd.

DALFSEN 29 *april.* — Toen Zr. Ms. komst aan de Dedemsvaart bekend werd, beijverde ieder zich om Z. M. hulde te bewijzen en daarbij tegenwoordig te zijn; zoodra nu het uur aanbrak waarop de komst van den doorluchtigen Vorst bepaald was, haastte zich ook de 90jarige gepensioneerde veldwachter K. van der Woude om Z. M. Willem III te zien; hij sprong over eene sloot, met het ongelukkig gevolg dat hij dood ter aarde stortte.

GROENLO 27 *april.* — Andermaal ontstond alhier brand in hetzelfde huis, waaruit blijkbaar den 31 maart jl. de noodige brandmiddelen in buurmanshuis waren aangebragt. Een zwaar verdachte en diens echtgenoote zijn voorloopig aangehouden en naar Zutphen opgebragt.

LEEK 29 *april.* — In deze gemeente bevindt zich een man, met name F. Wolters, die thans 100 jaren telt, en zich nog dagelijks met eenig landbouwbedrijf bezig houdt. Hij is in het volle bezit zijner verstandelijke vermogens, en hij heeft tevens zeer goed alle zintuigen tot zijne dienst, zoodat hij met het grootste gemak nog zonder bril leest. Van zijne 13 kinderen zijn 3 in leven, waarvan het oudste 74 jaren telt. Hij is grootvader over 29, overgrootvader over 75 en over-overgrootvader over 7 personen.

GRONINGEN 30 *april.* — De 1ste compagnie van het 3de reg. vesting-artillerie is heden van hier naar Delfzijl gemarcheerd en zal aldaar garnizoen houden, en de 6de compagnie zal ook heden van Delfzijl herwaarts marcheren, om alhier te worden gestationeerd.

Uit Suriname hebben wij de volgende berigten van den 4 april:

„Het schroefstoomschip Apeldoorn, komm. Hugenholtz, is den 16 maart van hier naar Barbados vertrokken, alwaar het den 21 maart aankwam en door het Engelsch bestuur zeer goed ontvangen werd. Den 25 maart stoomde men van de reede en kwam den 1 april te Suriname weder ten anker. Het doel van de reis was oefening der equipage in het doen der voorgeschreven scherpe schoten, zoowel met geschut als handgeweer. Na de reis was alles wel aan boord.

„De beide luits. ter zee 2de kl. op de schoener de Schorpioen, Duker en J. C. Eck, keeren naar Holland terug en worden vervangen door de luits. 2de kl. F. Luteyn en Coblijn, die hier met Zr. Ms. schoener Atalante van Curaçao verwacht worden. Gemelde schoener zal na eenig vertoef naar Curaçao terugkeeren." (U. C.)

Burgerlijke Stand.

ROTTERDAM 1 Mei.

OVERLEDEN: J. van der Gaag, jd., 38 j. — J. Engers, z., 5 m. — C. J. Redenbach, z., 1 j. — E. A. M. Bolte, jd., 3 m. — C. H. Kok, z., 2 j. — W. T. P. de Vlaam, z., 10 j. — N. Mulder, z., 2 m. — E. J. Ott, d., 10 m. — J. de Bruin, man van M. Wijnand, 34 j. — G. Hartman, jd., 24 j.

BEVALLEN: C. M. Baan, geb. Kruiswegt, z. — H. Nordhoff, geb. Oostendorp, d. — A. E. Kleykamp, geb. Ringlever, d. — M. W. Sparenberg, geb. Sant, d. — M. A. Schmidt, geb. Bronstrop, z. — J. E. van Eck, geb. van Dijk, z. — A. C. Krats, geb. Thieme, d.

Aan het bureau van den Burgerlijken Stand alhier zijn gedurende de maand april ingeschreven, als: overleden 291, geboren 354, gehuwd 70 paren, levenloose kinderen 31, echtscheidingen 1.

Ouderdom der overledenen:

Beneden het jaar	91	Van 50 tot 55 jaren	5
Van 1 tot 5 jaren	61	" 55 " 60 "	13
" 5 " 10 "	10	" 60 " 65 "	14
" 10 " 16 "	5	" 65 " 70 "	16
" 16 " 20 "	4	" 70 " 75 "	14
" 20 " 25 "	5	" 75 " 80 "	10
" 25 " 30 "	6	" 80 " 85 "	5
" 30 " 35 "	9	" 85 " 90 "	1
" 35 " 40 "	6	" 90 " 95 "	—
" 40 " 45 "	5	" 95 " 100 "	—
" 45 " 50 "	11	Totaal.....	291

Ziekte der overledenen:

Verval	30	Ontsteking	1	Pokken	14
Borstziekte	45	Spruw	3	Griep	1
Stuip	51	Tanden	7	Geelzucht	1
Klieren	31	Zuur	12	Coliek	1
Beroerte	7	Tering	26	Graveel	1
Bloedspuwing	1	Vuur	2	Nierziekte	1
Diarrhea	1	Typhus	5	Verdronken	1
Hartziekte	3	Longziekte	4	Verhanging	2
Kinkhoest	1	Maagziekte	1	Toevallen	1
Hersenziekte	11	Kramp	2		—
Kanker	5	Rhumatiek	1		
Koorts	9	Water	9	Totaal	291

Elders overleden:

A. J. Vijverberg, 7 febr., en M. van Zuilekom, 19 febr. 1862, te Ommen; J. D. Basoski, 26 febr. 1862, en G. A. J. van Maanen, 22 nov. 1861, te 's Gravenhage; J. Dansberg, 27 dec. 1861, en M. Kloppenburg, 26 maart 1862, te Maassluis; J. M. Scheurwegh, 24 jan. 1862, te Schiedam; F. L. Smit, 26 junij, en W. Hellman, 24 nov. 1861, a/b. Barkschip *Catharina Maria;* J. R. Zweijer, 20 maart 1862, a/b. Barkschip *Luconia.*

247ste Staats-Loterij.

5de Klasse, 15*de Lijst.*

Trekking op 1 Mei.

GETROKKEN PRIJZEN.

Prijs van *f* 1000: N.° 3945 11979
" " - 400: " 4530 12933
" " - 200: " 641 4319 4803 13385 14399 16718
" " - 100: " 1413 1541 1546 4902 5239 5902 6530 7653 11912 14650 18481 19319

Prijzen van *f* 70:

5	2437	5194	8219	11119	14184	16268	18426
16	2483	5246	8340	11199	14185	16284	18447
98	2530	5483	8368	11200	14258	16608	18452
168	2539	5493	8382	11265	14374	16625	18468
211	2547	5640	8441	11387	14385	16746	18519
216	2578	5707	8472	11445	14466	16821	18533
368	2970	5941	8555	11600	14480	16896	18570
461	3011	6020	8600	11603	14500	16915	18702
581	3274	6203	8635	11636	14547	16974	18747
653	3362	6415	8838	11793	14649	17017	18760
742	3376	6467	8860	11801	14746	17055	18842
896	3379	6600	8871	11939	14768	17136	18861
937	3452	6627	8979	12082	14808	17234	19055
1029	3465	6695	9239	12119	14869	17289	19084
1117	3587	6749	9319	12204	14875	17295	19125
1139	3768	6914	9329	12215	14932	17352	19207
1151	3783	6932	9349	12384	15127	17358	19222
1162	3875	6944	9370	12386	15298	17406	19236
1167	3953	6979	9438	12427	15319	17423	19258
1185	3965	7220	9524	12531	15338	17548	19325
1265	3986	7253	9567	13032	15342	17683	19372
1335	4108	7276	9691	13061	15395	17771	19408
1371	4370	7310	9777	13063	15423	17825	19424
1435	4399	7502	9947	13176	15586	17902	19470
1806	4484	7531	10003	13247	15632	17916	19484
1840	4535	7564	10066	13306	15660	17986	19518
1872	4683	7695	10085	13348	15684	17987	19521
2066	4844	7696	10345	13523	15774	18001	19590
2116	4882	7843	10355	13586	15859	18002	19622
2131	4922	7869	10493	13751	15935	18009	19839
2270	4982	7882	10563	13790	15989	18031	19888
2303	5064	7962	10671	13796	16127	18297	19892
2357	5144	7979	10692	14039	16194	18422	19986
2367	5169	8000	11012	14136	16245		

NB. Bij de trekking der 14de lijst, gisteren gemeld, is abusief opgegeven als uitgekomen nommer met *f* 70, n.° 17979, zulks had moeten zijn **n.° 17929.**

SCHAAKSTRIJD

tusschen de Schaakgenootschappen
Oefening en Beleid, te GOUDA, en *Vermaak door Oefening*, te ROTTERDAM.

TWEEDE PARTIJ.

Gouda, Wit.	Rotterdam, Zwart.
25. H 2 nt. H 7.	**25.** D 6 nt. E 5.
26. D 4 — E 5.	**26.** E 6 — G 8.
27. H 7 — H 8.	**27.** E 8 — D 7.

Beursberigten.

AMSTERDAM 1 Mei.

			l. k.	h. k.	gebl. k.
Nederl.,	Werk. Schuld 2½	pCt.	62 9/16	62⅝	62⅝
"	dito dito 3	"	75		
"	dito dito 4	"	98	98 5/16	98 5/16
"	Amort. Synd. 3½	"	92		
"	Hand. Maats.	"			
"	O.-I. Leening 4	"	97⅛		
"	Holl. Spw. 4	"	93½		
"	Rijn dito 4½	"			
"	M. van Weld. 4	"			
België,	Cert. *Rothsch.* 2½	"			
Frankrijk,	Certificaten 4½	"			
Spanje	Buitenlands 2	"	43⅜	43 7/16	
"	dito 3	"			
"	Binnenlands 3	"	48 9/16	48⅝	48⅝
"	Amort. Schuld		19 3/16	19¼	
"	Bew. v. Coup.		8½	9¼	9¼
Portugal,	Obligatien 3	pCt.	44⅞		
"	dito 1856/60. 3	"	44⅛	44⅜	44⅛
"	dito Uitgest.		40¾		
Rusland,	Ob. *Hope en C.* 5	"	100½		
"	dito 1828/29. 5	"	100¼		
"	Cert. 1831/33 5	"			
"	d.° 1840 4	"	73⅞	74½	74½
"	d.° *Stieglitz* 4	"	73¾	74¾	74¾
"	d.° d.° Nieuwe 5	"	80¾	81½	81½
"	d.° d.° 1855 N. 5	"	90	90⅜	90⅜
"	d.° te Lond. 5	"	86		
"	d.° v. Assign. 6	"	52¾		
"	Inschr. dito 6	"			
Polen,	Aand. 1835	*f*	166½		
"	Oblig. 4	pCt.	75½		
Pruissen,	Oblig. 1859. 5	"			
"	Aand. 1854. 3½	"			
Oostenr.,	Ob. *Goll en C.* 5	"	58¼		
"	d.° dito 4	"	46		
"	d.° Met. Oude 5	"	51 11/16	52⅛	52 1/16
"	d.° N. te Ams. 5	"	71 13/16	71⅞	71⅞
"	d.° Nat. Met. 5	"	60 3/16	61 3/16	61¼
"	d.° Metalliek. 2½	"	26 9/16	26¾	26¾
"	W. Ad. fl 250 4	"	224	226	224
Brazilië,	1824, £ 100 5	"			
Equador,	£ 100 1	"			
Venez.,	Obligatien 3	"	22⅛		
"	Uitgestelde 1½	"			
Grenada,	Obligatien 4½	"	15¼	15 5/16	
"	Uitgestelde 1	"	5 3/16	5¼	5¼
Mexico,	Obligatien 3	"	30⅝	30¾	30¾
Illinois	7	"	82⅜		

Rusl., Orig. 5de Leen., 4 pc., 78½; dito Cert. te Lond., 3 pc., 57¾, 58, 57⅞; dito bij Hope en Co., 1860, 4½ pc., 87½, 87⅜, 87½; dito Spoorw.-Actien, 5 pc., *f* 196, *f* 196½; dito Hypotheek, 4½ pc., 76½. Polen, Spoorw.-Oblig., 4 pc., 72. Oostenrijk, Weener Bank-Actien, 3 pc., *f* 783, *f* 786, *f* 786; dito Aand. 1839, 341; dito 1860, 5 pc., 446, 450, 450; Fr. Oostenr. Spw.-Oblig. bij Hope *f* 128½. Grenada, Oblig., 2 pc., 25⅛. Galveston, Spw.-Oblig., 8 pc., 20½. Griekenl. 1825, 5 pc., 6⅞, 7, 7.

Beleening —, Prolongatie 5, Disconto 3½ pc.

Holl. fondsen onveranderd; Russ. vaster; Oostenr. hebben hunne rijzende beweging voortgezet; Spaansche 2 pct. beter te plaatsen, en Cert. Coup. zeer willig; Mexicanen meer gevraagd; voor het overige leverde de markt weinig bijzonders op.

Laatste prijzen ten 5 ure: Holland, 2½ pc., 62⅝. Spanje, 2 pc., 43⅜ a 7/16; dito binnenl., 3 pc., —. Oostenr. Metall., 5 pc., 52 1/16; dito Nation. 5 pc., 61¼ a 5/16.

Prijzen der Coupons: Metall. *f* 22.30 a 32½; dito Nation. *f* 28.95; Napels. *f* —; div. Eng. per £ *f* 11.67½; 3 pc. Eng. Russen *f* 11.67½; Fransche *f* 55½; Belgische *f* 55⅝. Pruiss. *f* 34 9/16; Spaans. Piasters *f* 2.38; dito Coup. per fr. —; Hamb. Russen *f* 31⅞; Russen in Z. R. *f* 33¼; Pools. in fl. 26⅞; Pap. Roeb. —; Dollars *f* —.

ROTTERDAM 1 Mei.

			l. k.	h. k.	gebl. k.
Nederl.	Werk. Schuld 3	pCt.	74¾		
België	Obl. bij Roths. 2½	"	54		
Spanje	Oblig., 3 nu 2	"	43 3/16		
Portugal	Oblig. 1856/60 3	"	44 5/16		
Rusland	Obl. bij Stieglitz 4	"	74¼		
"	Obligatien 4½	"	87¾		
"	Obl. bij St. 1854 5	"	81	81¼	81¼
"	Spoorw. Aand. 5	"	195½		
Oostenr.	Obl. in Metal. 2½	"	26⅝	26¾	26¾
"	dito dito 5	"	52	52 9/16	52 7/16
"	d.° N. te Amst. 5	"	71¾		
"	dito Nationale 5	"	60⅞	61⅝	61 5/16
"	Bank-Actien	*f*	791	792	792
"	Ad. fl. 250 1854	*f*	226	227	226
"	dito 1860	*f*	444	446	446 ex c.
"	Priorit. Loten.	"	122		

Bij belangrijken vooruitgang van prijs waren de omzettingen in Oostenrijksche fondsen weder buitengewoon levendig, en terwijl aanzienlijke partijen aan de beurs kwamen, werden dezelve met graagte door goede koopers van de markt genomen, en betrof dit inzonderheid Oude 5 pcts. Metallieken. Overigens niets meldingswaardig.

Het Committé der Effecten-Handelaren,
A. J. DE JONGH, *Secretaris.*

Laatste prijzen ten drie ure: Nederland, Werkelijke Schuld, 2½ pc., 62 9/16. Portugal, Obligatien te Londen 1856/60, 3 pc., 44 5/16. Rusland, Obligatien 1860, 4½ pc., 87¾, 87 13/16, 87¾; dito O./L., 5 pc., 100⅞; dito bij Stieglitz, 4 pc., 74¼, 74⅜, 74¼; dito dito 1854, 5 pc., 81¼; dito Spoorweg-Aandeelen, *f* 195½. Oostenrijk, Metalliek, 2½ pc., 26½; dito Oude, 5 pc., 51¾, 51⅞, 51¾; dito Nieuwe, Rente te Amst., 5 pc., 71¾; dito Weener Loten 1854, *f* 226. Mexico, Obligatien, 3 pc., 30⅝. Venezuela, Obligatien, 1½ pc., 11½. Grenada, Uitgestelde, 1 pc., 5 3/16.

Officiële Wisselkoersen.

ROTTERDAM 1 Mei. 2 maanden.		Kort.	AMSTERDAM 1 Mei. 2 maanden.			zigt.	
Londen	11.72½	11.77	Londen	11.70	g	11.75	g
dito 3/m.	11.70	—	Parijs	55½	g	56	p
Parijs	55 9/16	—	Bordeaux	55⅝	g	—	g
dito 3/m.	55 7/16	55⅞	dito ½/m.	55⅝	g	—	g
Bordeaux	55 5/16	55⅝	Hamburg	34⅝	g	35⅛	g
Hamburg	34 15/16	35⅛	Genua	46	g	—	g
dito 3/m.	34⅞	—	Livorno	46	g	—	g
Petersb.	165	—	Napels	78½	g	—	g
Livorno	45⅞	—	3 maanden.			zigt.	
Genua	45⅞	—	Madrid	239	g	—	g
Napels	77½	—	Cadix	238	g	—	g
Antwerp.		1½ v	Sevilië	236	g	—	g
Berlijn		174½	Bilbao	236	g	—	g
6 weken.		Kort.	Lissabon	41½	g	—	g
Frankfort	99½	—	Porto	41⅝	g	—	g
Augsburg	99	—	Petersb.	167	g	—	g
Weenen	88½	—	6 weken.			zigt.	
Triest	88½	—	Weenen	89	g	—	g
			Augsburg	99½	g	—	g
			Frankfort	99½	p	—	g
Disconto 3½ en 4 pc.			Rotterdam ¼.				

Handelsberigten.

SCHIEDAM 1 Mei.

Granen. Verkocht: Rogge, 143 ℔ Pernau *f* 252 6/w.; 141 ℔ Reval *f* 249 3/m. Gerst, 125 ℔ Coursche *f* 178 cont., *f* 180 6/w.; 126 ℔ Libau *f* 186 6/w.

Moutwijn, per Ned. vat zonder fust *f* 15.25.
Jenever, " " " " " 20.75.
Amst. Proef " " " " " 22.—.

Alles zonder de belasting.
Spoeling per Ketel *f* 0.30.

ROTTERDAM 1 Mei.

Katoen. De heden alhier gehouden veiling van 732 b. O.-Ind. en 100 b. New-Orleans, is afgeloopen als volgt:

732 b. *Oost-Indische*, bestaande uit:

Balen.		Verkocht.	Opgehouden.
150	middl. fair Dhollerah	75 b. 46 - — c.	75 b. 46 - — c.
133	dito dito	— " — - —	" 133 " 45½ - 46 "
323	good middl. dito	185 " 43 - 43½	" 138 " 42½ - — "
126	dito Oomrawattee vóór de Veiling uit de hand verk.		

100 b. *New-Orleans*, bestaande uit:
100 b. strict middl. a 72 - 72½ c. verkocht.

Granen. Verkocht: Rogge, 144 ℔ Petersburg *f* 233 bij partij; 145 ℔ Archangel *f* 235 idem. Boekweit, per 2100 kilo Fransche *f* 265 bij partij; per dito dito *f* 280.

DELFT 1 Mei.

Boter. Heden zijn de prijzen geweest *f* 46 a *f* 54; ter markt zijn verkocht 2/4, 835/8 en 163/16.

DORDRECHT 1 Mei.

Granen, Zaden enz. Onze markt was heden van Zeeuws., Vlaams. en Overm. Tarwe iets ruimer voorzien dan vorige week, dezelve ging tot vorige prijzen traag van de hand. Zomer dito onveranderd. Zeeuws., Vl. en Overm. *f* 11.50 a *f* 11.80; mindere en blaauwe dito *f* 9.80 a *f* 11; Zomer dito *f* 8.70 a *f* 9.50. Rogge. Zeeuws., Vl. en Overm. schaarsch en iets duurder betaald. Zeeuws., Vl. en Overm. *f* 7.70 a *f* 8.50. Gerst. Zeeuws. en Flakk. Winter vond weinig vraag en moest 10 c. lager afgegeven worden; Zomer in de mooije blanke soorten prijshoudend. Zeeuws., Flakk. en Overm. Winter *f* 5 a *f* 5.80; Zomer dito *f* 4.80 a *f* 5.40. Spelt onveranderd, de aangevoerde partijtjes golden *f* 3.80 tot *f* 3.40 naar kwaliteit. Haver. Inlands. Voeder en Dikke was tot genoteerde prijzen wederom vlug te plaatsen. Zeeuws. en Inlands. Voeder *f* 3 a *f* 3.50; Dikke dito *f* 3.50 a *f* 4. Boekweit in prijs onveranderd met minder handel; Holsteins. *f* 220, 's Bossche *f* 218 en mooije Fransche *f* 200 per 2100 Ned. ℔ verkocht. Paardenboonen genoegzaam opgeruimd, bij gerijven werden Zeeuws., Vl. en Overm. partijtjes van *f* 7.40 tot *f* 6.80 naar kwaliteit verhandeld. Duivenboonen stil, noteren dezelve als voren *f* 9 tot *f* 8.30 waardig. Witte Boonen onveranderd, bij gerijven golden dezelve *f* 13 tot *f* 12 naar deugd. Bruine Boonen traag, Zeeuws. en Vlaams. werden bij kleinigheden van *f* 15 tot *f* 13 genomen. Blaauwe Erwten waren zeer flaauw, de aanzijnde Zeeuws. en Flakk. waren tot 20 c. lager van *f* 10, *f* 9.50 tot *f* 8.50 moeijelijk te plaatsen. Witte Erwten ook iets lager afgegeven, als puik kokende Koningsb. tot *f* 8.80 en dito voor de mesting *f* 8.40 verhandeld. Koolzaad zonder voorraad; mooi Overmaasch was tot £ 80 wel te verkoopen, eene geveild wordende partij Mecklenb. was onder £ 76 niet te bekomen. Op 9 vat in Sept. of Oct. te leveren werd hetzelve op £ 72 gehouden. Lijnzaad stil; 112 ℔ Archangel werd tot *f* 375 en 108 ℔ Bombay *f* 415 afgegeven. Voorts geveild 114/115 ℔ Berdiansky tot *f* 385. Kanariezaad slap en tot 50 c. lager van *f* 9 tot *f* 7 moeijelijk te verkoopen. Hennepzaad zonder handel, mooi inlandsch werd tot *f* 275 aangeboden. Raapolie willig; vlieg. tot *f* 46½ gedaan, de overige termijnen dooreen tot *f* 41½ aangeboden. Lijnolie onveranderd; vlieg. *f* 37 verhandeld. Raapkoeken lager afgegeven. Lijnkoeken onveranderd. Harde Raapkoeken *f* 96, *f* 98; idem Lijnkoeken *f* 125, *f* 130 en Zachte idem *f* 130, *f* 140, per 1040 st.

AMSTERDAM 1 Mei.

Suiker. Ruwe. Invoer tot en voorraad in de eerste hand op ult. April. Invoer: te Amsterdam 27,200,000 N. ℔, Rotterdam 10,100,000 N. ℔, Dordrecht, Middelb. en Schiedam 6,900,000 N. ℔; totaal 44,200,000 N. ℔. Voorraad, te Amsterdam 14,000,000 N. ℔; Rotterdam 5,100,000 N. ℔; Dordrecht, Middelburg en Schiedam 4,100,000 N. ℔; totaal 23,200,000 N. ℔. Voorraad bij de N. H. M.: alhier 42,087 kr., in de andere havens 30,995 kranj.; totaal 73,082 kranj. Onafgehaald liggen bij de N. H. M. 61,004 kr.

Cassia Vera. Gisteren zijn in veiling 669 p., door zeewater beschadigd, verkocht van 13 tot 18½ c.

Granen. Heden van Tarwe verkocht bij kleine partij per 2400 ℔ Pommer *f* 375.

Weerkundige Waarnemingen op 1 Mei 1862. — 8 uur v. m.

NAMEN der PLAATSEN.	BAROMETER te Maastricht en verschil.	WIND. rigting.	WIND. kracht.	TEMPERATUUR.	TOESTAND DER Lucht.	TOESTAND DER Zee.
	Millim.			*Celsius.*		
Hartlepool	+ 0. 5	Z.W.	—	+ 14. 4	schoon.	slecht water.
Groningen	+ 3. 2	Z.O.	4	+ 13. 2	—	—
Helder	+ 0. 6	Z.O.t.O.	7	+ 14. 4	—	—
Yarmouth	—	—	—	—	—	—
Vlissingen	— 2. 2	Z.O.t.O.	10	+ 12. 6	—	—
Maastricht	760. 8	Z.	3	+ 18. 2	—	—
Portsmouth	— 2. 2	Z.O.	—	+ 20. 5	schoon.	gewoon.
Plymouth	— 5. 3	Z.	goede bries.	+ 14. 4	dikmistig.	slecht water.
Havre	+ 0. 4	Z.O.	5	+ 15. 2	betrokken.	gewoon.
Parijs	— 1. 8	Z.O.	15	+ 17. 8	"	—
Brest	— 5. 0	Z.Z.W.	0	+ 14. 0	betrokken, mistig.	slecht water.

Alzoo grootste verschil in Nederland G 5. 4 V; generaal idem G 8. 5 Pl.

NB. Verwacht Westelijken wind.

Scheepstijdingen.

Brouwersh. *Vertr.*
1 mei *Johanna Maria*, Dam, Hellevoet
Lucy Paul, Sachs, d.°
(Z. Z. O.)

Hellevoet *Aangek.*
1 mei *Bahiana*, Koster, Bahia
Naomi, Chitham, Londen
Stad Dordrecht (st.), d.° n. Dordrecht
Frau Kea, Wattjes, Schulpersijl
Maria, Pedersen, Fanoe
Anne Cathrine, Jepsen, d.°
Fenna Hendrika, Duit, Dantzig
Heinrich, Rohde, Stettin
Sarah Jane, Vasey, d.°
Lucy Paul, Sachs, Brouwershaven
Johanna Maria, Dam, d.°
Godt Haab, Baltzersen, Frederikstad
Krone, Gess, Stettin (heeft op de Tonnenplaat aan den grond gezeten)
Vertrokken.
Sarah Ellen, Evans, Newcastle
(Z. Z. O.—Z.)

Brielle *Aangekomen*
1 mei *Magnet* (st.), Londen
Lord Raglan (st.), Newc.
Seagull (st.), Hull
Vertrokken.
Cologne (st.), Londen
Huntress, Duff, Newc.
(Z. O. ten O.)

Maassluis (Z.O.) *Vertr.*
1 mei *Earl Grey*, Collins, Engeland

Texel (O.Z.O.) *Aangek.*
29 april *Alert* (st.), Hull
30 *Stad Workum*, Stenders, Londen
Friedenreich, Pedersen, Korsöer
Navigator, Kaas, Frederikstad
Freya, Gjersoe, d.°
1 mei *Odin*, Thorkelsen, Christiania
Harmonie, Stangebye, Frederikstad
Vertrokken.
30 apr. *Nelly*, Prior, Newc.
Oscar, Thiis, Sundswall
1 mei *L.-A. Tjerk Hiddes*, Parma, Suriname
Cuba Packet, Rapp, Havana
Clara Wilhelmina, Zuiderduin, Sinigaglia
Ranger, Brown, Newc.
Jabez, Lucas, Sunderland
Captain, Lamb, dito
Mary, Southern, dito
Phoenix, Nielsen, avont.

Vlie *Aangekomen*
30 apr. *Gute Hoffnung*, Grönwold, Frederikst.
Geertruida, de Groot, Oudsoen
Vertrokken.
29 *Peri*, Bignell, Newc.
Linda Flor, Lewcock, d.°
Gouvern. v. Ewijck (st.), Stettin
30 *Jonge Wicher*, Kuitze, Stockholm

Oostmahorn *Vertr.*
30 apr. *Gesina de Vries*, v. Klooster, Plymouth
Martha, Topsaut, Lond.

Vlissingen *Aangek.*
30 apr. *Lewis*, Bennett, Scalanova
Vertrokken.
27 *Europa*, Richards, Santander
28 *Alix*, Provost, Bayonne
Catharina Hermanna, Visser, Lissabon
Phoenix, Kuiper, dito
Catharina, Kramer, Cadix
Hendrika Catharina, Mooi, Wyburg

—o—

Genua *Vertrokken*
26 apr. *Anna Paulowna* (s), Amsterdam

Cadix *Aangekomen*
25 apr. *Johanna Christina*, de Jonge, Cardiff

Santander *Aangek.*
24 apr. *Jonker v. Slogteren*, Prak, Swansea

St. Nazaire *Vertr.*
28 apr. *Jules Cézard*, Ropers, Batavia

Benodet *Aangekomen*
26 apr. *Geertruida Jacoba*, Bontekoe, Quimper n. Amsterdam

St. Malo *Vertrokken*
24 april *Alfred*, Leclerc, Rotterdam

Liverpool *Vertr.*
27 april *Anna Sarah*, Pickering, Rott.
28 *Barteld Herman*, Rasker, Nerva
Uitgeklaard.
29 *Statira*, Cork, Rott.
Sankey, Whitteron, Groningen
In lading.
Ellen & Lucy, Payne, Rotterdam

Holyhead *Vertrokken*
29 apr. *Lydia*, Dobson, (v. Liverpool) Dordt
Clown, Hill, (v. d.°) d.°
Ellen Edwards, Davies, (v. d.°) Rotterdam

Pentewan *Vertrokken*
29 apr. *Euphemia*, Moreton, Dordrecht

Par *Vertrokken*
29 apr. *Favourite*, Burgell, Rotterdam

Bij **Plymouth** *Aangek.*
28 apr. *Confianza*, Brongers, Cephalonia n. Hamb.

Bij **Goudstaart** *Aang.*
28 apr. *Tollens*, Verhagen, Patjitan n. Rotterdam (alles wel a. b.)

In het **Kanaal** *Aangek.*
28 apr. *Cornelis*, Fokkes, Cette n. St. Petersb.
Hermanna, Veling, Malaga n. d.°

Bij de **Singels** *Aangek.*
27 apr. *Graaf Dirk III*, Rotgans, Dordrecht n. Liverpool

Bij **Douvres** *Aangek.*
27 apr. *Concordia*, Jager, Antwerp. n. Galatz

Bij **Folkestone** *Aang.*
29 apr. *Anna Arnoldina*, v. Wijk, Nizza n. Hamb.

Bij **Zuid-Voorl.** *Aang.*
29 apr. *Johannes & Helene*, Jensen, Rotterdam n. Valparaiso

Londen *Aangek.*
30 apr. *Madura*, v. Bruggen, Rotterdam
Petrus Horreus, Zwieting, Ystad
Margrietha, Jansen, Ancona
In lading.
Days, Day, Dordrecht
Uitgeklaard.
29 *Grietje Koens*, Kuiper, St. Petersburg
Egbertus, Schrik, d.°

Gravesend *Aangek.*
29 apr. *Kleine Maria*, Langbroek, Middelharnis

Middlesbro' *Vertr.*
29 apr. *Adriana Francisca*, v. Eyk, Vlissingen

Sunderland *Aangek.*
28 apr. *Cassandra*, Fleming, Schiedam
29 *Sarah Ann*, Cowell, dito
Xulla, Black, Rotterdam

Shields *Aangekomen*
29 apr. *Samuel & Sarah*, Randall, Rotterdam
Beccles, Baines, d.°
Portland, Morris, d.°
True Briton, Lovell, d.°
Hope, Jewells, d.°
Naples Packet, Dixon, Dordrecht

Charlestown *Aang.*
28 apr. *Hendrika Margrieta*, Freije, Hamburg

Grangemouth *Aang.*
29 apr. *Drie Gebroeders*, Andrae, Rotterdam

Leith *Aangekomen*
29 apr. *Hendrika*, Zoutman, Amsterdam
Vertrokken.
29 *Dirkje*, Burghout, Boness

Dundee *Vertrokken*
28 apr. *Tijd*, Schaap, Zwolle

Boness *Aangekomen*
28 apr. *Surprise*, Osborne, Rotterdam

Antwerpen *Vertr.*
29 apr. *Anna Elisabeth*, Schrikkema, Dantzig

Cuxhaven *Vertr.*
30 apr. *Betina*, Oldenburger, Engeland
Clipper Galjoot, Hazewinkel, avontuur

Bremerhaven *Vertr.*
29 apr. *Zwaantje Elisabeth*, Jager, Stettin
Harmonie, v. Peer, Oostzee

Warnemunde *Aang.*
28 apr. *Vrouw Elisabeth*, Top, Antwerpen
Vertrokken.
28 *Antje Witsenborg*, Poelman, Oostzee

Stettin *Vertrokken*
27 apr. *Elisabeth*, Sanders, Rotterdam

Swinemunde *Aang.*
26 apr. *Catharina*, Rozema, Londen
29 *Harmina*, Emmelkamp, Bremen
Johanna Paulina, Wessels, Rotterdam
Margaretha, de Groot, d.°
von Bennigsen, Spillmann, Amst.

Stolpmünde *Vertr.*
25 apr. *Agathe*, Brackert, Holland
26 *Geppina*, Oldenburger, Rostock

Dantzig *Vertrokken*
26 apr. *Heimath*, Stöwer, Amsterdam
27 *Fransiska*, Schütterow, Dordrecht
Alexandrine, Vagt, Harlingen
28 *Maria*, Schultz, Dordt
Catharina Elisabeth, Sap, Noorwegen
Margarethe, Kock, Schiedam

Pillau *Vertrokken*
28 apr. *L. N. Heidt* (s), Rott.

Bolderaa *Aangek.*
25 apr. *Harmanna Hendrika*, Pluktje, Kopenhagen
Hermanus Hesselaar, Mellema, Newcastle
Adolph Frederik, Klein, Delfshaven
Harmonie, Tunteler, Gloucester

Fredrikshavn *Vertr.*
26 apr. *Elise Marie*, Erichsen, (v. Apenrade) Holland

Kopenhagen *Aangek.*
27 apr. *Fenna*, Jager, Stavanger n. Nerva
Gepasseerd.
28 *Agatha Geertruida*, Bekkering, Newc. n. St. Petersburg
Auguste, Rosenberger, Memel n. Koogerp.

—o—

Amsterdam 1 mei. Volgens telegram van St. Petersburg van 30 april, was de Newa vrij van ijs, en het ijs tusschen Kroonstad gebroken.

Middelburg 1 mei. Volgens ontvangen berigt, was het barkschip *Minerva*, k. Botesz, te Samarang geheel beladen en gereed om op den 9 maart de reis naar Rotterdam aan te vangen.

Carthagena 11 apr. Het schip *Bernardina*, kpt. H. Brouwer, v. Amsterdam naar Napels, is alhier lek en met verlies v. zeilen enz. binnengeloopen, na op de Spaansche kust veel stormen doorgestaan te hebben en bij Kaap Finisterre bezet te zijn geweest.

—o—

Gepraaid:

14 apr., bij Tarifa, Ned. schip *Christina Johanna*, k. Stuitje, v. Triest komende.

15 apr., bij Kaap St. Maria, Ned. schip *Verwisseling*, n. Hamburg bestemd.

Door kapit. Dam, van Batavia te Brouwershaven binnen:

13 febr., op 32° 48′ ZB. en 33° 39′ OL., Eng. schip *Dorothy Jobson*, v. Ceylon naar Londen.

18 febr., op 34° 37′ ZB. en 24° 28′ OL., Ned. schip *Scheveningen*, v. d. Velde, v. Java n. Rotterdam.

24 maart, op 1° 59′ NB. en 21° 1′ WL., Eng. schip *Sharpshooter*, van Londen naar Sydney.

14 april, op 33° 55′ NB. en 32° 56′ WL., Fransch schip *Delphin*, v. Gambiarivier naar Rouaan.

24 april, op 49° 52′ NB. en 4° 59′ WL., Eng. schip *Quickstep*, sturende om de West.

25 april, bij Wight, *St. Jan*, Lommerse, van Sunderland n. Hong Kong.

28 april, bij Zuid-Voorl., *Lodewijk*, Bax, van Rotterdam naar Quisembo, en *India*, Vonck, van Rott. naar Batavia.

—o—

30 april. De wind te **Falmouth** O. en te **Deal** O. Z. O.

—o—

Rotterdam *Uitgekl.*
30 april *Mathilde*, Pedersen, New-York

Amsterdam *Vertr.*
30 apr. *Anna & Elise*, de Roever, Batavia

—o—

Rivierberigt.

Rotterdam. Hoog water 2 mei: 1ste getijde 5 ure 25 min.; 2de get. 5 ure 49 min.

Arnhem. Waterhoogte 30 april 1.29 el.

Keulen. Rijnhoogte 30 april 5 v. 10 d. Rijnl. (gevallen 2 d.)

Dusseldorp. Aangekomen 29 april: A. H. Visser met 1956 en W. Kantz met 2844 ctr., beiden van Rotterdam; W. F. Lenkering van Dordrecht met 1100 ctr.

—o—

Vertrokk. Passagiers.

Van **Brouwershav.:** naar Batavia, pr. *Stadsbrand v. d. Houven*, k. Heyserikx: de heer N. A. V. Oppenhaun.

Van 't **Nieuwe Diep:** naar Suriname, per *Luit.-Adm. Tjerk Hiddes*, kapit. Parma: de Chs. Landré, echtg. en drie kinderen; F. Maasberg en echtgenoot.

Cargalijsten.

Rotterdam.

LONDEN, Julia, P. Hawksfield. — Eene lading oud Spoorijzer, Order.

LONDEN, Naomi, R. Chitham. — Eene lading oud Spoorijzer, Order.

LONDEN, Elizabeth ..., Th. Rowbotham. — Eene lading oud Spoorijzer, Order.

STETTIN, Carl Franz, C. J. Flemming. — 119 lasten Tarwe, Order.

DANTZIG, Johann Schweffel, H. J. Schmidt. — 50 last Rogge en 65 last Erwten, Order.

Amsterdam.

DANTZIG, Urania (st.) 6500 sch. Rogge, Bunge en Co.

NEUSTADT, Catharina, Ter Veen. — 517 ton Boekweit, Goll en Co.

GRONINGEN 29 April.

Granen ens. De stemming aan onze markt was heden, behalve voor Haver, niet zeer geanimeerd. Tarwe tot vorige prijzen verkocht: 116, 120 a 123 ℔ Omm. Roode *f* 8.20, *f* 8.40, *f* 8.80, *f* 9, *f* 9.40, *f* 9.60; 116, 120 a 123 ℔ Old. dito *f* 7.90, *f* 8.10, *f* 8.50, *f* 8.70 a *f* 9.10, *f* 9.30. Rogge, van nieuwe niet veel ter veil, zoodat van buitenlandsche iets meer te plaatsen was: 116 a 120 ℔ buitenl. *f* 7.70 a *f* 8; 116 a 120 ℔ inlandsche *f* 7.60 a *f* 8. Boekweit nog al veel aangeboden en wederom 10 c. lager: 113 a 116 ℔ Grijze Zand *f* 6.45 a *f* 6.85; 113 a 116 ℔ Zwarte Zand *f* 6.25 a *f* 6.65; 113 ℔ Veen *f* 6.15. Gerst tot vorige prijzen verkocht: 93, 96 a 99 ℔ Winter *f* 4.80, *f* 5.10 a *f* 5.40; 96, 99 a 103 ℔ Zomer *f* 4.80, *f* 5.10 a *f* 5.40; 107 ℔ Knobbe *f* 5.75; 111 ℔ Deensche *f* 6. Haver in alle soorten zeer gezocht en wederom tot hoogere prijzen geruimd: 75, 78, 82 a 85 ℔ Dikke Brouw *f* 3.45, *f* 3.75, *f* 4 a *f* 4.30, *f* 4.35; 65, 68 a 72 ℔ Witte Voer *f* 2.75, *f* 3 a *f* 3.25; 65, 68, 72 a 75 ℔ Zwarte Voer *f* 2.80, *f* 3.05, *f* 3.25, *f* 3.30 a *f* 3.45, *f* 3.50. Paardenboonen iets meer gevraagd; de beste *f* 6.75 a *f* 7.25; mindere *f* 6 a *f* 6.50. Gort flaauw. Koolzaad zonder handel. Geel Mostardzaad niets in omgegaan, het beste wordt op *f* 10.25 a *f* 11.50 gehouden. Raapolie *f* 42. Lijnolie *f* 34.

LONDEN 30 April.

Suiker flaauw; goed Suriname 35/, goed grijsachtig Portorico 36/6, bruin Mauritius 32/. Geraffineerde flaauw tot vorige prijzen. — *Rum.* Demerary mooi 1/7 a 1/10. — *Koffij* prijshoudend; Native Ceylon zwart 32/, bruin 43/. — *Cacao* stil. — *Thee* flaauw; van 14,000 kisten, heden in veiling, werden slechts 4500 k. verkocht, en dezelve bedongen naauwelijks vorige prijzen. — *Rijst* stil, prijzen flaauw; Ballam 8/, Necranzie op levering 10/, Larong 9/6, Rangoon 10/1½, Bassein 9/9. — *Peper* prijshoudend; ord. grijs a middl. 3⅞ a 3⅜ d. — *Nootmuscaat* prijshoudend. — *Cassia Lignea* stil. — *Cochenille* 1 d. lager. — *Hout.* Campeche- St. Domingo £ 5.7.6. — *Jute* stil, doch vast; van 3180 b. in veiling werden 2600 balen verkocht van £ 13.10 a 22.15. — *Katoen* vast. — *Metalen.* Schotsch Gietijzer vast 53/7½; Straits Tin 113/; Zink vast, Holl. £ 18.7.6. — *Oliën.* Lijn- stil 36/9, Raap- flaauw 45/; Patent- 47/6; Cocos- vast, Ceylon 49/ a 50/, Cochin 50/ a 50/6; Palm- vast 42/6 a 43/; Terpentijn- stil 69/ a 69/6. *Talk* stil; loco 46/3, April/Junij 46/3 a 46/, Julij/Sept. 47/, Oct./Dec. 48/9.

Graanmarkt. De aanvoer van alle soorten was niet groot; Tarwe, zoo Engelsche als buitenlandsche, bijna onveranderd in prijs, de stemming was echter flaauw; Amerik. Meel flaauw; Gerst willig; Boonen en Erwten als voren; Haver met goede vraag, puike kwaliteit iets hooger; Lijn-, Raap- en Klaverzaad onveranderd. De toevoer bedroeg gisteren en eergisteren 8210 q. Tarwe, 5210 q. Gerst, 6290 q. Haver, 250 zakken Meel.

LIVERPOOL 29 April.

Suiker met grooten aanvoer, terwijl verkoopen tot lagere prijzen plaats vonden. Demerary 35/9 a 37/6, Jamaica 34/ a 37/9, mooi wit Cossipore 49/3 a 49/6, wit Benares 40/ a 43/, gekl. Manilla zeilende 20/. — *Koffij.* Singap. bruinachtig a goed ord. bleek 74/ a 78/, laag ord. met zwart 60/. — *Rijst.* Bengal Tafel- 14/9 a 15/. — *Lijnzaad.* Bombay 63/6 a 64/, Madras 62/ a 62/3.

ANTWERPEN 30 April.

Koffij vast doch stil. — *Granen* stil, vooral Tarwe; voor eenige partijtjes Amerik. Rogge werd *f* 8¾ a *f* 8⅞ entr. betaald. — *Oliezaden.* Puik Lijnzaad ontbreekt. Voor 't weinige ter markt zijnde Deensch Koolzaad vraagt men *f* 18½. — *Vruchten.* Comadre Vijgen fr. 5.80 a 5.85 *Heret* vast. — *Rijst* stil. — *Suiker* zonder omzet.

HAVRE 28 April.

Katoen willig, vooral très bas, dat zeer schaarsch is. Verkoopen heden tot 3 ure 1351 b. — *Koffij* stil; Rio ongew. fr. 78, Manilla fr. 95 entr. — *Indigo.* Verkoopen 48 k., Bengal tot fr. 1 boven taxatie. — *Huiden.* M.-V. gez. fr. 65. — *Talk.* New-York fr. 57½. — *Granen* vast; roode Amerik. Winter Tarwe fr. 63, Voorjaars fr. 60½. — *Meel.* St. Louis fr. 35½.

29 April.

Katoen met goede vraag. Verkoopen 700 balen tot vorige prijzen.

HAMBURG 30 April.

Granen. Tarwe loco lager te koopen, af buitenland flaauw. Rogge in loco vast, af Koningsb. per Mei th. bco. 84. *Raapolie* per Mei 28.6 a 8, per Oct. 26.10 a 12. — *Koffij* vast. — *Zink* als voren.

Advertentiën.

Heden beviel zeer voorspoedig van eene welgevaapede DOCHTER *GEERTRUIDA JOHANNA* *DRAMBACHT*, geliefde Echtgenoot van

Eenige Kennisgeving. J. J. VAN KRIEKEN.

Rotterdam 1 *Mei* 1862.

Voor de vele bewijzen van deelneming, bij gelegenheid van ons **Huwelijk** ondervonden, betuigen wij, ook namens onze wederzijdsche Betrekkingen, onzen hartelijken dank.

Wageningen 30 *April* 1862.

A. H. DOIJER.
P. J. E. DOIJER, CROL.

Voor de vele bewijzen van deelneming, mij betoond bij het overlijden van mijn waarden Echtgenoot, den Heer PIETER JACOB CANTZLAAR, betuig ik mijn opregten dank.

Wed. P. J. CANTZLAAR,
SPRENGER VAN EYK.

Mevrouw de Wed. L. F. DE BRUYN, VAN ZUYLEN, betuigt bij deze haren welmeenenden dank voor de menigvuldige deelneming, tijdens het overlijden van haren dierbaren Echtgenoot ondervonden.

Utrecht 1 *Mei* 1862.

Voor de bewijzen van deelneming, ons betoond bij het overlijden van onze waarde Zuster en Tante, WILHELMINA STOELLER, Wed. JACOBUS SCHUURMAN, betuigen wij onzen welmeenenden dank.

Rotterdam 1 *Mei* 1862.

Uit aller naam,
W. STOELLER.

De Ondergeteekende, zich met der woon naar elders begevende, bedankt langs dezen weg allen die hem hun vertrouwen zoo vele jaren schonken; inzonderheid doet hij dit aan het groot aantal Vrienden, die hem, bij in het bijzonder of bij onderlinge vereeniging, zoo ruimschoots blijken gaven van erkentelijkheid en dankbaarheid. De herinnering hieraan zal hem altijd dierbaar blijven, en niets zal hem aangenamer zijn te vernemen, als dat het allen wel gaat.

Dr. A. G. VAN STIPRIAAN LUISCIUS.

Ter wederlegging van een anoniem berigt, aangaande de Gemeenten CHARLOIS en KATENDRECHT, voorkomende in de *Nieuwe Rotterdamsche Courant* van den 25 April, N.º 115, en ter handhaving van de eer des Kerkeraads aldaar, moge dienen, dat niemand der Kerkeraadsleden zijn ontslag heeft genomen, en dat er bij de zeer gewenschte komst van den beroepen Leeraar volstrekt geene vrees bestaat voor scheuring.

Charlois 1 *Mei* 1862.

G. J. GIMBERG,
Consulent.

TENTOONSTELLING

VAN

SCHILDERIJEN,

IN DE

Groote Zaal der Societeit Harmonie,

INGANG AAN DE VESTZIJDE.

GEOPEND:

voor de LEDEN der Academie en de INZENDERS met hunne DAMES,

op **MORGEN 3 Mei**, van **12** tot **4 ure.**

Voor het PUBLIEK,

Zondag 4 Mei, van **12** tot **3 ure.**

Vervolgens DAGELIJKS, van des morgens 9 tot des namiddags 4 ure, des ZONDAGS van 12 tot 3 ure.

De Entrée is bepaald op **25 Cents** per Persoon.

Aandeelen in de **Verloting** aan de Tentoonstelling verbonden, zijn tegen *f* **5** aan het Locaal verkrijgbaar.

Heeren LEDEN der Academie worden verzocht bij hun eerste bezoek op eene aanwezige Lijst te teekenen.

Namens het Bestuur der Academie van Beeldende Kunsten en Technische Wetenschappen,
C. G. SCHUTZE VAN HOUTEN,
Lid en Secretaris.

Dr. TIRAT.

Het ***Journal des Pays-Bas*** antwoordt in zijn Nommer van 25 April aldus op een artikel van de ***Delftsche Courant***, waarin hevig wordt uitgevaren tegen Dr. TIRAT en tegen degenen die zich van zijne Electrische Toestellen bedienen:

„ Le *Delftsche Courant*, journal qui n'a pas „ que nous sachions l'habitude du bas langage, „ vient d'ouvrir ses colonnes à une attaque furibonde et personelle, conçue dans un style ampoulé „ et plein de boursouflage, contre le dr. Tirat et „ ses appareils électriques. Il suffira d'opposer „ à cette avalanche d'injures adressées au peuple „ néerlandais, à la presse, aux hommes d'état, „ au gouvernement, à la sortie violente et passionnée de „ l'homme éclairé (et modeste?) qui „ se donne la mission gratuite de rendre aux „ „ bonnes gens" le service charitable de leur conseiller de la circonspection à l'ègard „ du charlatan français." — il suffira, disons nous, d'opposer à „ cette philippique du *Delftsche Courant*, les „ certificats authentiques de guérisons obtenues „ par les appareils du dr. Tirat et que tout le „ monde est à même de consulter à tout instant. „ Quant au bon conseil placé en tête de l'article „ que chacun consulte son propre médecin avant „ de devenir la victime du „ charlatanisme étranger," „ M. le dr. Tirat désire lui-même la coopération „ du médecin ordinaire du patient, nos lois défendant aux médecins étrangers d'exercer leur „ art dans ce pays et M. Tirat n'étant par conséquent pas à même de prescrire aux malades un „ régime qu'il serait quelquefois très utile de suivre „ en même temps qu'ils se servent de l'appareil „ galvano-chimique.

„ L'opinion de l'obscur auteur de l'article dont „ rien n'égale la grossièreté et le mauvais vouloir „ si ce n'est la plus profonde ignorance sur l'emploi de l'électricité continu dans le traitement „ des maladies chroniques, nous semble suffisamment anéantie par la déclaration qu'a faite en „ faveur du dr. Tirat, un savant médecin, M. „ L. Levrat (voir le *Journal des Pays-Bas* du „ 2 avril) et par les guérisons incontestables et „ dûment attestées par des personnes très honorables et dignes de foi."

Eenige dagen later, in zijn Nommer van 30 April, zegt hetzelfde Dagblad:

„ Le dr. Tirat ne se trouvait pas à la Haye „ au moment où nous avons répondu par quelques lignes concluantes à l'attaque du *Delftsche* „ *Courant*. Revenu en cette ville et ayant pris „ connaissance de notre entrefilet, dr. Tirat nous „ prie de faire observer à notre confrère qu'un „ des médecins les plus savants de Delft s'est „ trouvé avec lui dans cette ville et que cet homme „ pratique a conseillé à l'un de ses clients les „ appareils parce qu'il a reconnu qu'ils devaient „ être efficaces. D'autres médecins de la même „ ville ont acheté des appareils *pour eux-mêmes*. „ Du reste le docteur se propose de passer un „ jour à Delft; il invite tous ses confrères, les „ médecins de cette ville, à venir examiner ses „ appareils. Il se fera même un véritable plaisir „ de leur donner toutes les explications désirables. „ Le docteur Tirat est convaincu qu'un ignorant „ seul peut ne pas approuver son système et ses „ appareils, que, du reste, il ne donne nullement „ comme une panacée, ainsi que le prétend à tort „ le *Delftsche Courant*.

„ Quant au prix de ses appareils, il est vrai, „ comme l'assure le *Delftsche Courant*, que M. „ Tirat a vendu à raison de frs. 25 à Maestricht, „ le même objet qu'il fait payer fl. 25 à la Haye „ et ailleurs. Il est encore vrai que M. Tirat „ a souvent donné et donne encore gratis ses „ appareils chaque fois que bon lui semble. C'est „ son droit de fixer les prix de ces utiles objets „ ou d'en faire cadeau, à moins cependant que „ le *Delftsche Courant* puisse prouver que le docteur serait tenu de lui demander un avis préalable à ce sujet. Que si notre trop curieux „ confrère serait bien heureux de connaître la „ raison de ces prix différents, il pourrait peut être „ s'expliquer la chose par la raison qu'à Maestricht „ le docteur Tirat devait faire connaitre et apprécier ses appareils et qu'aujourd'hui, que tout le „ monde ici a reconnu leur excellence et leur „ efficacité, la chose se présente sous un tout autre „ aspect."

Deze Artikelen kunnen ook tot antwoord strekken op het ingezonden stuk van den Heer P. VAN ECK POPPE, Genees-, Heel- en Verloskundige te Maassluis, geplaatst in de *Rotterdamsche Courant* van 30 April.

Hier kan nog worden bijgevoegd, dat de Regering, alvorens octrooi aan het Toestel van Dr. TIRAT te verleenen, het door eene Commissie van Geneeskundigen heeft doen onderzoeken. Het Publiek beoordeele nu wie de bedrieger is: **Dr. TIRAT** of de **Plattelands-Heelmeester VAN ECK POPPE te Maassluis.**

De Heer POPPE heeft zich de moeite (!) gegeven om een van Dr. TIRAT'S Toestellen te openen, *ten einde zich van het inwendige te overtuigen*. Indien de Heer POPPE liever de moeite had genomen om het Toestel te bezigen tot het gebruik waarvoor het vervaardigd is, zou hij welligt genezen zijn van zijne groote opgewondenheid, die ścheling en malig van zijn zenuwachtig geschrijf uitmaakt.

Het MUZIEK-MAGAZIJN

VAN

W. C. DE VLETTER

is met primo Mei ***VERPLAATST*** naar de **HOOGSTRAAT**, het **4e Huis** voorbij de **Hoofdsteeg, wijk 9, n.º 517.**

VERHUISD,

naar de HOOGSTRAAT, wijk 5, n.º 374,

W. P. VAN VISVLIET,

Controleur der Directe Belastingen (1ste Afdeeling).

A. B. COHEN STUART,

is VERHUISD naar

's Gravenhage, DUNNE BIERKADE, N.º 1.

MEN VRAAGT TEN SPOEDIGSTE, voor **vast werk**, een

SMIDSKNECHT.

Persoonlijk te vervoegen bij den Smid P. VEERBEEK, te *Pernis*.

DOOR STERFGEVAL ***TE HUUR*** **eene zeer net**

gemeubeleerde VOORKAMER,

Eerste Verdieping, op goeden Stand, met of zonder gebruik van eene goede **Piano.** Adres, letters A A, aan het Bureau dezer Courant.

LOGEMENT, KOFFIJHUIS EN UITSPANNING

DE OUDE HOORN,

te Oud-Beijerland.

De Ondergeteekende maakt door deze bekend, dat hij met den eersten dezer het bovenstaande **Logement** aanvaard heeft, hebbende hetzelve geheel smaakvol ingerigt en verbeterd; beveelt zich alzoo minzaam in de gunst van het geëerde publiek aan, belovende eene honnette en civiele bediening, terwijl dagelijks de voornaamste Nieuwsbladen ter lezing zullen liggen.

Oud-Beijerland *den* 1 *Mei* 1862.

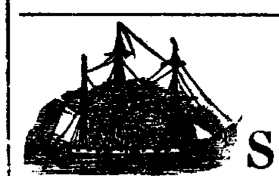
P. LIETH.

KENNISGEVING.

Ten gevolge van de heden aanvangende **Zomerdienst** op den **Hollandschen Spoorweg**, zal de **LIGTING** der in deze Stad geplaatste Bijbussen heden en voortaan ten ***Elf ure*** geschieden, in plaats van ten **10 ure.**

Rotterdam, *den* 1 *Mei* 1862.

De Directeur van het Postkantoor
BANNIER.

Naar

BATAVIA

EN

SOERABAIJA,

het extra snelzeilend Nederl. gekoperd BARKSCHIP ***MARIA ANNA***, Kapit. J. D. VAN MONNOIJ.

Adres ten Kantoren van KUYPER, VAN DAM & SMEER en HUDIG & BLOKHUYZEN.

RIJN-STOOMBOOTVAART.

KEULSCHE EN DUSSELDORPSCHE MAATSCHAPPIJ.

A F V A A R T:

Van ROTTERDAM langs NIJMEGEN, zonder overnachting te Emmerik, naar KEULEN—MANNHEIM,

MAANDAG, WOENSDAG, DONDERDAG, ZATURDAG, 's morgens ten **6** ure.

Nadere Inlichtingen geven de Agenten.

Rotterdam, 2 *Mei* 1862.

J. P. DE COCK, Agent.

STOOMBOOTVAART

TUSSCHEN

ROTTERDAM en HULL.

Voor Passagiers en Goederen.

De Rader-Stoomboot **SEA GULL**, Kapitein J. LEETHAM, vertrekt van ROTTERDAM naar HULL **aanstaanden Zaturdag.**

Adres bij *J. B. CROL & Co.*

STOOMBOOTDIENST

TUSSCHEN

ROTTERDAM en BERGEN,

via HULL.

Het Stoomschip **ANNA**, Kapit. B. R. KORKKOEK, zal van hier naar **BERGEN** (*via Hull*) vertrekken DINGSDAG 6 Mei, des morgens vroeg.

Adres bij de Agenten *D. BURGER & ZOON.*

PUBLIEKE VEILING

te ROTTERDAM,

op MAANDAG 5 MEI 1862, des voormiddags ten *half elf* ure, in het Logement **de Zon**, aan den Steiger, van:

Ca. 80 Last Nieuwe

Fransche BOEKWEIT,

ps. 2100 Kilos netto,

alhier in Ligters liggende,

en van **Ca. 30 Last**

Elve BOEKWEIT,

op 140/2 ℔,

op Zolder liggende.

Nadere informatien te bekomen ten Kantore van CORNs. CRIELLAERT.

Definitive Toewijzing,

bij Afslag, ten overstaan van de Notarissen *H. SCHUYTEN* en Mrs. *STRUYK en DE KONING*, in het Logement **het Hof van Holland**, aan het Kromhout te Dordrecht, op Vrijdag den 9 Mei 1862, des voormiddags ten *half elf* ure, van den **OOST-MERWEDE POLDER**, met de daaraan gelegen **GRIEND- en RIETLANDEN**, genaamd ***de Smoker***, te zamen groot omtrent 127 Bunders, gelegen onder Dordrecht, aan de rivier de Merwede, tegenover Papendrecht, alsmede van een **HUIS** en **ERF** en **GEVOLGEN**, te Papendrecht, zoo als een en ander den 25 April ll. is Geveild.

Nader onderrigt te bekomen ten Kantoren van voornoemde Notarissen, terwijl de Kaart en verdere Bescheiden ter inzage liggen ten Kantore van eerstgemelden Notaris SCHUYTEN, te Dordrecht.

Openbare Vrijwillige

VERKOOPING.

HENDRIK JOHANNES VAN DER HOEVEN, Notaris, te Rotterdam, als last hebbende van zijnen Principaal, is voornemens om op Woensdag den 7 Mei 1862, des namiddags ten 5 ure, in het Notarishuis aldaar, te Veilen en te Verkoopen:

Een welaangelegden

T U I N,

beplant met uitmuntende **Vrucht- en andere Boomen en Heestergewassen,** alsmede TUINHUIS, in 1860 geheel nieuw gebouwd, bevattende verscheidene zeer goede VERTREKKEN, KEUKEN, KELDER, ZOLDER, MEIDENKAMER en **ERVE,** hebbende een fraai en alleraangenaamst Uitzigt over de achter gelegen Landen, alles staande en gelegen aan de W/z. der Schotelboschlaan, te Rotterdam, wijk 14, n.º 265*a*, Kad. sectie C, ns. 2420 en 3170, groot 3 Roeden 80 Ellen.

Met 1/40 PART in het Land daar achter, hetwelk is verhuurd voor *f* 180 's jaars.

Grondlasten over 1862 *f* 11.44.

De Tuin is geweest in eigen gebruik en dadelijk te aanvaarden; te bezigtigen twee dagen vóór en op den dag der Veiling, van 10 tot 6 ure, op vertoon van een Permissiebillet, door genoemden Notaris HEND. JOH. VAN DER HOEVEN af te geven, ten wiens Kantore, thans nog aan het Haagscheveer, wijk 6, n.º 488, te Rotterdam, nadere informatien te bekomen zijn.

Openbare Vrijwillige

VERKOOPING.

HENDRIK SCHOT, Notaris, residerende te Rotterdam, als last hebbende van zijn n Principaal, is voornemens, te Kralingen in het Gemeentehuis, op den hoek van 's Gravenweg en de Kortekade, op Maandag den 5 Mei 1862, des namiddags ten 5 ure, te Veilen, en op Maandag den 12den dier maand, op hetzelfde uur, te Verkoopen:

De volgende

ONROERENDE GOEDEREN,

staande en gelegen te CAPELLE OP DEN IJSSEL, aan de zuid- en noordzijde van den Achterweg, in de Middelmolen, Klein Ommoorden en Wollefoppen Polders, te weten:

N.º 1. Een HUIS, n.º 205, en ERF, benevens BOUW- en WEILAND en een geheel Weer WATER, Kadaster sectie A, ns. 891—895, 892 *bis* en 900, groot 3 B. 61 R. 4 E.

2. Een Perceel WEILAND en BOSCH, benevens een geheel Weer WATER, Kadaster sectie A, ns. 977—983, groot 4 B. 14 R. 60 E.

3. Een Perceel WEI- en RIETLAND, benevens Twee Weren WATER, Kadaster sectie A, ns. 1012—1014, 1022 en 1125, groot 4 B. 79 R. 98 E.

4. Eene Partij WATER en een Perceel BOSCH, genaamd **de Kast**, benevens WEILAND, Kadaster sectie A, ns. 826, 827, 829, 834, 836—844, 847, 856, 770, 771 en 764, groot 32 B. 63 R. 22 E.

5. Een Perceel WEI- en RIETLAND, Kadaster sectie A, ns. 809, 815, 816, 817 en 822, groot 12 R. 45 E.

6. Eene Partij WATER en een Perceel WEILAND, Kadaster sectie A, ns. 857, 863, 878 en 880, groot 10 B. 35 R. 38 E.

7. Een Perceel WEI- en BOUWLAND, Kadaster sectie A, ns. 13, 22 en 23, groot 4 R. 20 E.

8. Eenige Perceelen RIETLAND, BOSCH, en AARDAPPELEN-AKKER en een Weer WATER, Kadaster sectie A, ns. 108—117, 136 en 137, groot 1 B. 17 R. 46 E.

9. Eene Partij WATER en eenige Percelen BOUW-, WEI- en RIETLAND, Kadaster sectie A, ns. 153, 154, 155, 159, 160, 161 en 166, groot 6 B. 8 R. 88 E.

10. Eene Partij WATER, benevens eenige Percelen BOUW-, WEI- en RIETLAND, alsmede BOSCH, Kadaster sectie A, ns. 173, 177, 179—185, 207—215, 217—222 en 223, groot 10 B. 20 R. 29 E.

Grondlasten 1862 *f* 21.79 en Polderlasten 1861 *f* 35.97.

Het te Veilene is VERHUURD voor *f* 360 in het jaar, en wel het Huis en Erf tot den 1 Julij 1862 en het overige tot den 1 Mei 1862 en den 1 Januarij 1863, met uitzondering van een gedeelte, hetwelk is Verhuurd tot den 28 Februarij 1869.

Ingeval van **droogmaking** der zoogenaamde Plassen, beoosten Rotterdam, waarop veel uitzigt is, zal de Huur van het te Veilene ten allen tijde zonder opzegging *dadelijk* eindigen.

De Verkoop zal plaats hebben eerst in Perceelen, daarna met combinatien en in massa.

Het te Veilene is te bezigtigen den 1, 2, 3 en 5 Mei 1862, van 10—4 ure, terwijl op die dagen aanwijzing zal worden gedaan door ARIE VAN VEEN, te Nieuwerkerk aan den IJssel.

Inzage van de **Kaart** en nadere informatien te bekomen ten Kantore van genoemden Notaris *SCHOT*, te Rotterdam, aan de Hoogstraat, wijk 8, n.º 23.

VERTREK der SPOORTREINEN.

Hollandsche Spoorweg.

Van Rott. naar Amsterdam: 7.5, 9.5, 10.35, 1.40, 3.35, 5.
„ „ alleen n. 's Hage: 5.45 's namid., 9.50 's avonds.
„ Amst. naar Rotterdam: 7, 9, 11.40, 2.30, 4.30, 7.45.
„ 's Hage n. R. 8.10, 9.13, 10.46, 1.48, 4.15, 6.43, 8.45, 9.55.
Aankomst te Rott.: 8.55, 10, 11.30, 2.35, 5, 7.30, 9.30, 10.45.

Spoorweg Antwerpen-Rotterdam.

Van Rotterdam: 10.30 's morg. en 3 's nam.
„ Breda: 6.45 's morg., 12.35 's midd. en 5.25 's namidd. de laatste alleen tot Antwerpen en Moerdijk.
„ Antwerpen: 7.50 's morg. en 12.20 's mid., 5.35 's nam. de laatste alleen tot Breda en Moerdijk.

Rijn-Spoorweg.

Vertrek van:
Rott.: 6.55, 9.50, 12.25 (expr. tr.), 2.10 (werkd.), 5.55, 9.15.
Amst.: 7.25, 10.25, 12.30 (expr. tr.), 4.30 (werkd.) 6.35, 9.10.
Arnh.: 6.30, 9.37, 11.55 (expr. tr.), 1, 5.55.
Utr. n. Rott.: 6.10, 8.40, 11.40, 1.15 (exp. tr), 5.35 (werkd.), 7.50.
Goud. n. Rott.: 7.30, 9.20, 12.44, 1.53 (exp. tr), 6.27 (wkd), 8.30.
Aank. te Rott. 8.15, 9.55, 1.15, 2.15 (exp. tr.), 7.05 (wkd), 9.00.

Gedrukt en uitgegeven bij
G. en C. A. VAN REYN, te Rotterdam.

BIJVOEGSEL,

behoorende tot de

ROTTERDAMSCHE COURANT

VAN

VRIJDAG 2 Mei 1862, N.º 105.

KENNISGEVING.

De BURGEMEESTER der Gemeente ROTTERDAM geeft bij deze aan de belanghebbenden kennis, dat de Heer Commissaris des Konings in deze Provincie, naar aanleiding van art. 3 van de bij Zr. Ms. besluit van den 27 September 1850 (Staatsblad n.º 62) vastgestelde Instructie, voornemens is op Zaturdag den 3 Mei aanstaande deze Gemeente te bezoeken, en alsdan des middags ten twaalf ure, op het Raadhuis, zal ontvangen de autoriteiten, ambtenaren en ingezetenen, die een onderhoud met Zijn Hoog Edel Gestrenge mogten verlangen.

Rotterdam den 29 *April* 1862.

De Burgemeester voornoemd,
J. F. HOFFMAN.

KENNISGEVING.
Verkiezing voor den Gemeenteraad.

BURGEMEESTER en WETHOUDERS van ROTTERDAM,
Gelet op art. 69 der Wet van den 4 Julij 1850 (Staatsblad n.º 37),

Doen te weten, dat afschriften van de Processen-Verbaal van de op den 30 April ll., in deze Gemeente plaats gehad hebbende herstemming tot verkiezing van een Lid van den Gemeenteraad, zijn aangeplakt aan het Raadhuis, in de Stadhuissteeg, en dat gelijke afschriften ter Secretarie dezer Gemeente, op de gewone dagen en uren, voor een ieder ter inzage zijn nedergelegd.

Rotterdam den 1 *Mei* 1862.

Burgemeester en Wethouders voornoemd,
de Secretaris, J. L. NIERSTRASZ. *de Burgemeester,* J. F. HOFFMAN.

KENNISGEVING.
Verslag van den toestand der Gemeente, over 1861.

BURGEMEESTER en WETHOUDERS van ROTTERDAM,
Gezien art. 182 der Gemeentewet,

Doen te weten, dat ter Plaatselijke Secretarie, tegen betaling van *f* 1 per stuk, afdrukken verkrijgbaar zijn van:

Het aan den Gemeenteraad gedaan uitvoerig en beredeneerd Verslag van den toestand dezer Gemeente, over het jaar 1861.

Rotterdam den 1 *Mei* 1862.

Burgemeester en Wethouders voornoemd,
de Secretaris, J. L. NIERSTRASZ. *de Burgemeester,* J. F. HOFFMAN.

STATEN-GENERAAL.
Tweede Kamer.
Zitting van Donderdag 1 Mei.

De zitting wordt omstreeks half 12 ure geopend. Al de tribunes, zoowel gereserveerde als publieke, zijn zeer bezet. Al de Ministers zijn tegenwoordig.

De Voorzitter deelt mede, dat is ingekomen een Koninklijk besluit, houdende opheffing van de beide Departementen van Eeredienst, met 1 julij aanstaande.

Aan de orde is heden de

Interpellatie van den heer van Goltstein over de vorming en de rigting van het nieuwe Kabinet.

De heer *van Goltstein* erlangt het woord en vangt aan met te zeggen, dat de aanleiding tot het rigten van eenige vragen aan de Regering is gelegen in de omstandigheid dat eene bedenking is gerezen tegen de geldigheid der bekende besluiten tot benoeming van de meeste Ministers, welke bedenking noodwendig opheldering vereischt om de werking dier besluiten te verzekeren.

Die aanleiding is daarenboven voortgevloeid uit de verklaring in de toespraak des Ministers van Binnenlandsche Zaken, dat op het parlementair gebied gemeen overleg eene wenschelijke zaak is. Indien dat overleg, die overeenstemming in denkbeelden en beginselen tusschen de Vertegenwoordiging en de Regering tot stand zal komen, dan moet daarover beiderzijds het noodige licht worden verspreid. Ik geloof, zegt spreker, dat dit ook in 't belang der Regering eene wenschelijke zaak is en dat men ook hier moet zeggen, dat de publieke zaak publiek moet behandeld worden.

Daarbij is het verkeerd een beroep te doen op welwillendheid; waar natuurlijke grenzen bestaan, mag deze niet ontaarden in pligtverzuim of opoffering van het algemeen belang. Ik houd er 't met volle gerustheid voor, dat het hier eene zaak geldt van algemeen belang, en ik zal overgaan kortelijk de beide punten waarover ik inlichting vraag, te vermelden, namelijk de wijze van *vorming* en de *rigting* van het nieuw opgetreden *bewind.*

Bij de *vorming* stuit ik al dadelijk op de bekende besluiten, en hier behoef ik slechts de daadzaak te vermelden en die te toetsen aan de Grondwet. De daadzaak is deze: Op 31 januarij zijn verscheiden besluiten door den Koning genomen tot het verleenen van ontslag en aanstelling. Op dien dag zijn de besluiten voorzien geworden van de mede-onderteekening des Ministers van Binnenlandsche Zaken. Die daadzaak staat vast, want op dienzelfden dag zijn de besluiten in de *Staats-Courant* verschenen en toegekomen aan de betrokken personen, en op 1 februarij heeft de tegenwoordige Minister van Binnenlandsche Zaken zijne betrekking aanvaard, zoodat bij de mede-onderteekening van de besluiten die betrekking door hem *niet* werd bekleed, en hij dus niet bevoegd was tot de mede-onderteekening; want art. 73 Grondwet, zegt ons: „Alle Koninklijke besluiten en beschikkingen worden door een der hoofden van de ministeriële departementen mede-onderteekend." — De daadzaak zelve wijst duidelijk aan miskenning der bepaalde voorschriften van de Grondwet. Wij behoeven daarop niet zoo zeer aan te dringen, dat de onderteekening op dien dag plaats had; want de dagteekening van het besluit wijst den Minister aan, die op dien dag de bevoegdheid bezat de besluiten mede te onderteekenen. Hij is daartoe verpligt en kan die niet aan een ander opdragen. Hij draagt de verantwoordelijkheid, en het besluit treedt in werking krachtens de dagteekening die het draagt. Het hangt van hem niet af om de onderteekening tot later uit te stellen, want anders zou hij beslissen over de werking der uitvoerende magt, en dan zou het *Koninklijk* besluit in een *ministerieel* besluit veranderen. Spr. betwijfelt het dan ook, of de Rekenkamer geneigd zal zijn het besluit te eerbiedigen, dat zulk eene miskenning van de Grondwet bevat.

Intusschen kan de Minister dit punt toelichten. — Er is voorzeker niet te denken aan opzettelijke miskenning van de Grondwet; het is bloot eene daad van overhaasting, waarbij men meende dat men reeds in 't bezit was van eene magt, die eerst later verkregen werd. — Maar de questie verdient belangstelling, want het is eene grondwettige questie, en als in één geval de Grondwet ter zijde wordt geschoven, waarom dan niet in het andere, en zoo doende zouden wij op een dwaalweg geraken.

Er is een *tweede* bezwaar, ten aanzien der vorming van dit bewind. Het is gelegen in den langen tijd, welke het opkomen van dit bewind heeft gevorderd, den vlottenden toestand, alvorens het in een geregelden toestand kwam. Hieruit ontstond natuurlijk een groot ongerief, omdat het verhinderde tot afdoende, krachtige maatregelen over te gaan. En in dat geval is het bijzonder te betreuren, dat een departement, dat daaraan bijzonder behoefte gevoelde, van vaste leiding verstoken bleef. Het Departement van Buitenlandsche Zaken had reeds een interim van twee maanden. Er waren gewigtige zaken aanhangig, terwijl het buitenland op afdoening was gesteld. Gedurende eene maand verder was het van leiding verstoken, en die onmagt van handeling kon gewis bij het buitenland de kracht van het bewind niet verhoogen, of den invloed des Lands versterken. Die de taak tot vorming van een Ministerie op zich neemt, moet weten dat hij kan slagen in de vorming.

Een *laatste punt* betreft de zamenstelling van het bewind. Spr. zal daarbij gedachtig zijn aan de toespraak des Ministers van Binnenlandsche Zaken, en de meeste welwillendheid betoonen. Ik zal niet treden in eene ontleding der bestanddeelen van het bewind, zegt hij, ten einde te onderzoeken of die in een harmonisch geheel zamensluiten; ik zal niet zeggen dat ik mij alleen bevredigd zal achten als hij, die met de zamenstelling belast was, de noodige eenheid zou weten te verschaffen, maar dat ieder der hoofden toch de noodige bekwaamheid moet bezitten. Ik zal mij in dat alles niet verdiepen, maar alleen herinneren aan hetgeen de heer Betz bij de begrooting heeft betoogd. Die redenaar ontzeide vertrouwen aan zijnen voorganger, omdat hij een vreemdeling was op het finantieel gebied, en toch was die voorganger een man die lang gestaan had aan 't hoofd van een departement. En welk zal nu het oordeel zijn over hem, die aan 't hoofd eener provinciale administratie gestaan heeft en verplaatst is in een hem vreemden werkkring; of over iemand die, hoe hoog ook aangeschreven voor bouwkundige en openbare werken, zich niet aan de koloniale administratie gewijd heeft? Spr. zal er niet verder over uitwijden, maar alleen vragen of hij, die, ja beschouwingen over het belastingstelsel leverde, wel geacht kan worden op het practisch terrein van het Departement van Finantien te huis te zijn?

II. Thans behandelt spr. de vraag over de rigting van het tegenwoordig bewind. Men zegt wel: een ieder kent die rigting, zij is eene voortzetting der rigting van het bewind van 1849. Dit is voldoende bekend, waartoe zou men hierover woorden verspillen? Het is mogelijk, zegt spr., dat aan velen die rigting bekend is; ik echter moet mijne onkunde bekennen. Mijn geheugen is niet zoo sterk dat het mij dadelijk zou verplaatsen in die rigting die zoo dikwijls is genoemd eene versleten rigting, dat ik daar later niet veel aandacht aan gewijd heb. Die rigting verdient dus wel nadere aanwijzing, en al ware zij ook bekend, dan kwam het nog te pas dat men de rigting op koloniaal gebied kennen leerde, want die is de voorheerschende, de toongevende rigting. De Minister van Kolonien moet op dit oogenblik den toon geven aan dit Kabinet. Het is meermalen betoogd dat er moet zijn eene leidende gedachte, eene toongevende rigting; maar juist die bleef voor mij verholen. Wanneer men er op aandrong die te kennen, dan werd men verzocht geduld te oefenen en af te wachten, en zoo deden zich op wetgevend gebied onderscheidene verschijnselen voor, zoo als de gemeentewet en de provinciale wet. Onder latere Ministeriën werden meerdere wetten aangenomen, zoo als bv. die op de ministerieele verantwoordelijkheid, het regt van vereeniging, het armwezen, het lager onderwijs, de regterlijke inrigting, de nationale militie en den Raad van State. — Maar spreker bepaalt zich nu alleen tot de wetten van dit Ministerie en dan vindt hij in de gemeentewet veeleer dwang dan vrijheid en centralisatie.

Jaren lang is op verdere kennisneming aangedrongen, en welke is de uitkomst geweest? Dat een uitstekend voorstander van dat bewind, die later een tegenstander werd, zeide: wij willen eene constitutionele monarchie, niets meer en niets minder. Dat was een bevredigend woord, maar geen alles-afdoend woord. Het werd ook niet als het Regeringswoord erkend. Men vroeg zich ook af hoe de Grondwet werd beschouwd: naar haar inhoud en beginselen? Het is bekend dat de Minister van Binnenlandsche Zaken zich niet in allen deele vereenigde met de Grondwets herziening. Zijne „Bijdragen" leveren daarvan getuigenis, en daarom was het niet onverschillig om te weten in welken zin hij uitvoering aan de Grondwet zou geven. Of hij zijne eigene beginselen zou opofferen aan die welke in de Grondwet zijn opgenomen, en nu leerde onlangs een voorbeeld dat daarop niet al te zeer te rekenen viel. Spreker bedoelt het voorgevallene bij de militiewet, toen de tegenwoordige Minister van Binnenlandsche Zaken het defensiewezen alleen wilde concentreren in de militie.

Wij weten ook dat de Minister niet het denkbeeld koesterde van eene regeling der koloniale begrooting bij de wet, en niettemin is het uitzigt daarop geopend. Wij weten dat 's Ministers meening is de regeling van alle koloniale onderwerpen bij de wet, doch dat in de Grondwet daaromtrent eene beperking is opgenomen, namelijk de erkenning der behoefte aan wettelijke regeling. — Spreker acht het wenschelijk dat men zich over al die beginselen ten volle versta. Er moet immers een Ministerie van beginselen zijn: *un ministère de principe, et non pas un ministère de circonstance,* zoo als de Minister van Binnenl. Zaken onlangs zeide. Wat mij betreft, zegt spreker, ik ben een voorstander van het *ministère de circonstance,* want een ministerie van beginselen dat ze niet wil wijzigen naar de omstandigheden of de gesteldheid der Natie, zoo als de Minister, gaat m. i. te ver, en dan zou de Natie gekneld worden in een dwangjuk van beginselen waarin zij zich onaangenaam gevoelen moet. Een Ministerie van beginselen moet zich naar het beginsel der Grondwet schikken en de Grondwet opvatten in behoudende en niet in vooruitgaanden zin, want wie zal daarvan de grenzen bepalen? Men vergete niet dat de oorzaak van den val van 't vorig bewind daarin was gelegen dat het de Natie te ver vooruit was. En ik, zegt spreker, wil gelijken tred met de Natie houden. Ik wil geene volmaakte wetten naar abstracte beginselen, maar wetten die zoo volmaakt zijn dat de Natie er zich gereedelijk aan kan onderwerpen. Ik geloof dat, alhoewel er verschil van politieke zienswijze tusschen ons moge bestaan, dit niet het minste zal afdoen aan de achting welke door mij aan den leider van het tegenwoordig bewind wordt toegedragen.

Bij de bepaling der rigting komt het echter voornamelijk aan op die welke op koloniaal gebied gevolgd wordt. — Wij hebben den langdurigen strijd gezien welke gevoerd werd om zich met den vorigen Minister van Kolonien te verstaan, en dat overleg is ten aanzien der hoofdpunten tot stand gekomen. Bijv. ten opzigte van het cultuurstelsel getrouwe opvolging van art. 56 Reg. reglt., handhaving van het cultuurstelsel met zuivering van zijne gebreken, ten einde allengs te komen tot vervanging van den dwangarbeid, door vrijen arbeid zonder opoffering van de voordeelen voor het Moederland, geene verandering van het cultuurstelsel in particuliere teelt; behoud van het consignatie-stelsel met zekere grens van verkoop der producten op Java. — Daaromtrent bestond overeenstemming tusschen de Regering en de Vertegenwoordiging. Staan die punten nu nog vast? Z. i. meent het tegenwoordig bewind: vooruitgang is ons aangenaam, maar verdere vooruitgang zou ons nog aangenamer zijn. Wij nemen die verklaring aan *in quantum,* want wij moeten nog verder gaan.

En men hoorde dan ook van die zijde dat men streven moest onze Oost-Indische bezittingen op te leiden tot een onafhankelijken toestand en de voordeelen ook moest deelen met hen die ze ons bezorgden. Dat was in lijnregten strijd met het stelsel tot nu toe voorgestaan, namelijk versterking van 't gezag, voortduring der voogdij van Nederland en behoud van de voordeelen. — Ziedaar tweeërlei rigting. Dit zijn de punten waaromtrent opheldering noodig is.

De heer *Thorbecke, Minister van Binnenlandsche Zaken* (voor zoover hoorbaar), zegt dat de voorname aanleiding tot deze interpellatie van den geachten spreker zich oplost in twee vragen, betreffende: 1⁰, de *vorming* en 2⁰, de *rigting* van dit Kabinet.

Ten *eerste:* de vorming van het Kabinet. Hier kwam de heer van Goltstein tot eene vraag betrekkelijk het besluit van 31 januarij jl., waarbij sommige Ministers zijn ontslagen en een geheel nieuw Kabinet is benoemd. Vooraf moet de Minister opmerken dat, terwijl de spreker gewaagde van een besluit, er evenwel twee bestaan, waarvan het tweede betreft de algeheele formatie. Dat besluit is ontegenzeggelijk geteekend op 31 januarij en gecontrasigneerd door iemand die toen nog geen Minister was. Alvorens deswege zijn gevoelen kenbaar te maken, moet de Minister aan den heer van Goltstein doen opmerken dat het niet de eerste maal is dat dergelijke zaak voorvalt. Hetzelfde geval heeft zich in 1858 voorgedaan, en toen zijn daartegen bij de Rekenkamer bezwaren gerezen. Dit had plaats tegenover het Ministerie waarvan de heer van Goltstein zelf lid was. Ook toen was het besluit van benoeming tot Ministers gecontrasigneerd door een Minister die nog geen Minister was op den dag van het contra-seign. Dit nu gaf even als thans aanleiding tot bedenkingen, maar zij werden door het toenmalig Ministerie ten volle wederlegd, en dezelfde vraag, door den heer van Goltstein thans gedaan, werd door het Ministerie waarin hij zitting had op afdoende wijze beantwoord. De vraag, zuiver gesteld, is dan ook dezelfde als toen: mag een Koninklijk besluit het contra-seign dragen van iemand die op dat oogenblik nog niet Minister is? En zijn antwoord is: wanneer het eerst voor het *vervolg* werken moet, tijdens de mede-onderteekenaar werkelijk Minister is geworden, dan is er geen bezwaar in.

Een tweede punt van bezwaar nopens de vorming van het Kabinet was de lange tusschentijd die verstreken is eer het Ministerie geheel was zamengesteld en vastheid had bekomen, alsmede eer de moeijelijkheden met de portefeuille van Buitenlandsche Zaken ondervonden, te boven gekomen waren. De Minister erkent het feit, maar wil er de oorzaak bij belijden. Ja, als hij zich had gewend tot hen, die gaarne de betrekking zouden hebben aanvaard, zou hij spoediger gereed hebben kunnen zijn; en, zegt hij, nu kan ik ieder, die maar eenigzins betrokken is geweest in de combinatie, tot getuigen oproepen om te verklaren dat wij ons juist gewend hebben tot degenen, die zich niet hebben willen belasten met eene portefeuille.

Een ander bezwaar was, dat aan sommigen de portefeuilles zouden zijn opgedragen, die geen doorslaande blijken van bekwaamheid zouden hebben gegeven; en men beriep zich daarbij op een gezegde van den Min. van Finantien tegen zijn voorganger. Maar als hij (de heer Thorbecke) zich wel herinnert, dan had de tegenwoordige Min. van Finantien geen vertrouwen in de kennis van zijn voorganger, voor wat betreft hetgeen hij van hem las en hoorde.

Ten *tweede:* de rigting van het Kabinet behoefde licht. Deze bedenking heeft hem verwonderd van iemand als den heer van Goltstein, dien hij de eer had zoo lange hier te ontmoeten, hetzij als president der Kamer, hetzij als lid of als Minister. Van 1849 af zegt de Minister, is die afgevaardigde gewoon mij met standvastigheid te bestrijden, en als die dan nog vraagt welke is uwe rigting, dan moet ik daarover verbaasd staan? En wat heeft die spr. gedaan? Hij heeft herinnerd en vernieuwd de verschillende punten van oppositie, sedert 1849 tegen mij aangevoerd. Men kan niet vorderen dat de Minister op alle punten thans antwoorde. Een algemeen antwoord moge volstaan. En dan zegt hij dat, als hij een vriend is van algemeene bespiegelingen, de bespiegeling zich moet verbinden aan de daad; maar hij is wars van eene polemiek van beginselen in abstracto. Wij zijn, de spr. en ik, beide in een leeftijd dat wij haast hebben, en dat wij moeten trachten iets tot stand te brengen en ons niet te begeven op een weg die tot niets kan leiden. De spr. uit Amersfoort is een voorstander zeide hij, niet van een Ministerie van beginselen, maar van een Ministerie *de circonstance,* en hij zegt dat hij wil een Ministerie dat handelt naar de omstandigheden. Welnu, waarom dan in dat stelsel een strijd over de beginselen aangevangen? Laat hem dan den loop der omstandigheden afwachten.

Eindelijk had die spreker eenige beschouwingen op koloniaal gebied. De Minister durft niet beslissen of eene interpellatie op koloniaal gebied geacht kon worden begrepen te zijn in deze interpellatie. Hij gelooft ook niet dat men thans op al die bijzondere punten zou moeten antwoorden, maar vooral wijst hij er op dat eerlang de gereede aanleiding daar zal zijn om over al de koloniale punten in het breede uit te wijden.

De heer *van Goltstein* zegt, dat in de rede van den Minister weinig van zijne opmerkingen beantwoord wordt; hij heeft toch slechts algemeene uitdrukkingen gebezigd. Zoo hij nu den Minister wel verstaan heeft, dan zou hij zelfs zeggen, dat eene nadering tusschen den Minister en hem uit zijne rede voortvloeit. Spr. toch heeft verklaard geen voorstander te zijn van een ministerie van beginselen, maar veeleer van een ministerie van omstandigheden. En wat zegt nu de Minister van Binnenlandsche Zaken: waarom zullen wij een polemiek voeren over beginselen, terwijl die beginselen zich toch moeten veranderen naar mate der wisseling van omstandigheden. Spr. meent, dat de Minister hierdoor is afgeweken van hetgeen hij vroeger heeft gezegd, namelijk dat er moest zijn een ministère de principes en geen ministère de circonstance. Thans schijnt de Minister tot sprekers denkbeeld te zijn gekomen, dan men moet weten die beginselen te wijzigen naar mate der omstandigheden; met andere woorden: dat het doctrinair stelsel eerder behoort tot den leerstoel dan kan worden toegepast op 's lands zaken. Zoo ziet men het nut van de wisseling van denkbeelden, waardoor het nu weder gebleken is dat, wanneer men meent alsnog tegen elkander over te staan, men ondervindt dat de Minister zijne denkbeelden van vroeger heeft verlaten. — Wat de mede-onderteekening van het besluit van 31 januarij betreft, zoo is gevraagd: waarom maakt men bezwaren hiertegen? Spreker antwoordt: omdat de gevolgde handelwijze niet is in overeenstemming met de Grondwet. Maar, zeide de Minister, er bestaat een antecedent; vroeger heeft zich ook een dergelijk geval voorgedaan. Spreker erkent dit, maar hij meent dat men toen toch ten slotte is overgegaan tot eene verbetering van den beganen misslag. Dit argument pleit dus eerder voor dan tegen zijne stelling. Hij blijft meenen, dat er daarom bezwaar tegen de gevolgde handelwijze in deze moet bestaan, omdat, als in eene zaak de Grondwet kan worden miskend, dit ook in andere gevallen kan geschieden. En nog een andere reden, waarom hij zijne bezwaren heeft doen kennen, is daarin gelegen dat hij zich niet kan voorstellen dat, zoo deze zaak tot moeijelijkheden aanleiding mogt geven, deze door de Regering zullen kunnen worden overwonnen, zonder op de zaak terug te komen. Spreker zal thans echter niet verder over deze zaak uitwijden.

De *Minister van Binnenlandsche Zaken* blijft bij zijn gevoelen dat de wijze van mede-onderteekening van het besluit van 31 januarij in het allerminst geene schending der Grondwet oplevert. Hij zal ook op dit oogenblik niet verder omtrent dit onderwerp spreken, maar alleen nog opmerken dat het contra-seign geene dagteekening heeft. — Door den heer van Goltstein is verder gezegd, dat er, volgens 's Ministers rede, tusschen hem en dien spreker eene toenadering is ontstaan. De Minister hoopt, dat het nooit tot eene verwijdering, niet nu, noch later, tusschen hem en den heer van Goltstein moge komen. Maar dat hij van meening zou zijn, dat een ministère de circonstance de voorkeur zou verdienen boven een Ministerie, dat weet wat het wil, die illusie moet de Minister aan den geachten spreker ontnemen. Hij herhaalt wat hij in zijne eerste rede gezegd heeft, dat alle polemiek over algemeene beginselen omtrent dit Ministerie onnoodig is, omdat die beginselen van algemeene bekendheid zijn.

De heer *de Brauw* zou voorzeker eene interpellatie als deze niet tot dit Kabinet gerigt hebben, vooral niet omtrent zijne rigting, daar de rigting van het hoofd van dit Kabinet voldoende bekend is. Maar zoo hij nu daarover het woord niet had willen voeren, dan wenscht hij dit wel te doen ten aanzien der mede-onderteekening, want die zaak is voor hem nog niet zeer helder. Als hij den Minister wel begrepen heeft, dan zou het onverschillig zijn wie een Koninklijk besluit mede-onderteekende, indien die man maar op het oogenblik der uitvoering Minister zij. Het komt spreker echter voor, dat een Koninklijk besluit de mede-onderteekening moet hebben van iemand, die de kwaliteit bezit om het uitvoering te doen erlangen. Blijkt het nu, dat het besluit is mede-onderteekend door iemand die geene kwaliteit bezit, dan kan dit besluit nooit worden uitgevoerd. Spr. meent uit de rede van den Min. van Binnenl. Zaken te moeten opmaken, dat het besluit door hem is mede-onderteekend op 31 januarij. Dit is bovendien een bekend feit, want er zijn afschriften van dit besluit afgegeven op 31 januarij. Spr. vindt nu dat besluit op 31 jan. onderteekend door den Min. van Binnenl. Zaken Thorbecke. Hij was echter op 31 januarij nog geen Minister, want volgens het besluit werd hij daartoe eerst benoemd op 1 februarij. En nu is het spreker niet helder hoe een besluit, dat onderteekend is door iemand, die op dat oogenblik nog geene kwaliteit bezat, geacht kan worden behoorlijk mede-onderteekend te zijn, wanneer dit geschiedt door iemand die eerst later Minister is geworden.

Spreker gelooft, dat dit een gevaarlijk antecedent is en dat men er aan moet vasthouden dat aan de Grondwet de hand moet worden gehouden, zoodat niet een Koninklijk besluit geteekend worde door een ander dan die op het gegeven oogenblik de kwaliteit van Minister bezit. Spreker verlangt dus hieromtrent nog nadere inlichtingen te ontvangen. — Nu spreker toch aan het woord is, wenscht hij nog iets te zeggen omtrent dat gedeelte der interpellatie van den heer van Goltstein, betreffende de rigting van dit Kabinet. Spreker weet welke die rigting is, maar hij wil dit zeggen, dat het door den Minister van Binnenlandsche Zaken erkend is, dat de zamenstelling van dit Kabinet niet gemakkelijk heeft plaats gehad. De Minister zeide, dat zoo hij zich gewend had tot personen die Ministers wilden zijn, hij gemakkelijker zou zijn geslaagd. Maar de vraag is juist hoe komt het dat er zoo weinig lust toe bestond? Spr. ziet in de moeijelijke wijze waarop dit Kabinet is zamengesteld eene beteekenis, die hij openhartig zal mededeelen. Bij de behandeling der jongste begrooting heeft zich het verschijnsel voorgedaan dat het toenmalig Kabinet werd bestreden door den tegenwoordigen Min. van Binnenl. Zaken met zijne vrienden, in vereeniging met andere leden, die het anders niet met hem eens waren. Wat is daarvan de reden: Sinds lange jaren wordt hier te Lande eene politiek gevoerd die een verkeerden indruk te weeg bragt, die gekenschetst werd als eene politiek de circonstances, zich staande zoekende te houden door verschillende middelen, ook wel door kunstmiddelen. Men heeft aan vorige regeringen wel eens verweten dat men met subsidien en legaatjes rondsprong, om zich te souteneren. Hij moet erkennen dat daarin veel schijn van waarheid gelegen was: en dit is ook een der redenen waarom hij sinds eenige jaren in de oppositie is; hij toch achtte het niet wenschelijk eene zoodanige politiek te steunen. Spr. zal niet beweren, dat het vorig Kabinet die politiek voortzette; maar er was toch iets dat aan groote verwarring deed denken. Bij eene soort van programma toch werd gezegd dat het Ministerie zou zijn: liberaal ten aanzien van het Moederland; conservatief voor de Kolonien. En wat heeft men nu zien gebeuren? De Minister die geacht werd bij uitnemendheid het liberaal systeem te vertegenwoordigen, komt in strijd met den Minister die geacht wordt conservatief voor de Kolonien te willen zijn, en ten slotte zag men den eersten Min. door zijne collega's uitgesloten. Het scheen dat de hekken verhangen waren, en dat de Min. van Kolonien liberaal scheen te worden ten aanzien der Kolonien. Dit gaf aanleiding tot verwarring. Dat Kabinet had òf zijne beginselen verzaakt, òf was met zijne beginselen niet goed bekend. En omdat in dat Kabinet ook mannen zitting hadden, die in het vorig Ministerie ook eene plaats hadden ingenomen, meende men dat het beter ware zoo dit aftrad en liever een Kabinet van beginselen in het leven wierd geroepen. Men heeft de toenmalige politiek ook wel eens gequalificeerd als die van het *succès à tout prix.* En wat is er nu gebeurd? De tegenwoordige Minister van Binnenlandsche Zaken heeft groote moeijelijkheden bij de zamenstelling van dit Kabinet ondervonden; zóó zelfs, dat men medelijden moest hebben met de

moeite die hij, bij de zamenstelling, bij zijne vrienden ontmoette. Nu ziet spr. verscheidene mannen naast den Minister van Binnenlandsche Zaken zitting nemen, die gedeeltelijk totaal onbekend zijn op het terrein waarop zij zich bewegen. Men heeft zien optreden een Minister van Kolonien, van wien niemand zeggen kan dat hij, op het door ingenomen terrein, te huis behoort. Wat ligt nu daarin? Dat men uit alle hoeken ministers heeft moeten opzoeken. Maar hierin ligt voor spreker ook de vrees, dat men meer op het oog heeft gehad het belang eener partij, en dat de redenering deze was: de leider der partij is belast met de zamenstelling van een Ministerie, dus moet hij daarin à tout prix slagen. En nu vraagt spreker, of een Ministerie, op die wijze zamengesteld, veel vertrouwen kan inboezemen? Was deze Minister van Binnenl. Zaken geroepen een Ministerie zamen te stellen, daarin niet geslaagd, de partij was (men vergeve hem de uitdrukking) op de flesch geraakt; de groote zwakheid der partij zou daardoor zijn bewezen geworden. Van daar dat men getracht heeft van alle kanten een Ministerie bijeen te brengen. Spr. ziet ook hierin de voortzetting van het stelsel van het succès à tout prix. Spr. acht dit zeer vreemd, want de oppositie tegen het vorig Kabinet werd juist om die reden gevoerd, en als die nu weder mogt worden voortgezet, dan acht hij dit zeer verderfelijk, door welk ministerie dit stelsel ook wordt gevolgd. Hij herhaalt, er zijn eenige kenteekenen die hem doen vreezen, dat die politiek nog niet vergeten is. Hij zal hierover echter thans niet meer spreken, want daartoe zal waarschijnlijk later wel de gelegenheid komen. Hij wil ten slotte nog maar alleen zeggen dat er zich verschijnselen opdoen, dat er nog iets overig is gebleven om op die wijze medewerking te verkrijgen. Hiertegen moet hij zich ten sterkste blijven verzetten; die politiek moet gedood worden, hetzij die wordt gevoerd door een liberaal of een conservatief Kabinet.

Vervolgens heeft de heer *Elout*, na betuiging van hoogachting aan den Min. van Binnenl. Zaken en de andere leden van het Kabinet, eenige bedenkingen ontwikkeld met betrekking tot de rigting en de beginselen van dit Ministerie en eenige vragen om nadere opheldering. (Deze spreker was niet juist verstaanbaar; uit het korte antwoord des Ministers op eenige bijzondere punten blijkt in hoofdzaak, waartoe zij betrekking hebben.)

Na de schorsing treedt de heer *Thorbecke, Minister van Binnenl. Zaken*, nog in eene korte beantwoording. — Hij moet doen opmerken, dat het hier geldt het *ontslag* van vorige en niet de benoeming van nieuwe Ministers. En de Koning kon zoodanig ontslag geven vóór de installatie van het nieuwe Ministerie. Hij refereert zich aan zijne vorige rede, nopens de zamenstelling van het Ministerie; alles heeft zoo openbaar mogelijk plaats gehad; alles wat deswege geschied is kon publiek worden gemaakt. De moeijelijkheid in de algemeene zamenstelling heeft hij reeds herinnerd. Velen waren ongenegen; maar spr. vraagt, heeft men zich wel tot *bekende* personen gewend? Het is evenwel de vraag of men zich altoos bij de bekende personen zoo wèl heeft bevonden. Nog iets: Als het niet aankomt op een *eenparig* Ministerie, en als men niet let op beginselen, dan is het gemakkelijker een Ministerie te formeren, dan wanneer men wil voldoen aan den eisch om een homogeen Kabinet tot stand te brengen.

Wat het door den heer Elout opgemerkte betreft, de Minister is erkentelijk voor de gevoelens jegens hem en zijne ambtgenooten uitgedrukt, en voor de bijzondere heuschheid waarmeê hij 't woord heeft gevoerd. Die spreker is evenwel niet volkomen bevredigd. Hij had b. v. de Kamer eerder willen bijeengeroepen hebben gezien. Maar, bij gebreke van genoegzamen arbeid had dit alleen kunnen leiden tot spoedige huiswaartskeering na eene of andere interpellatie. — Die spr. heeft ook gezegd, dat de Minister meer zijne beginselen moest hebben uiteengezet bij de eerste ontmoeting met de Kamer, b. v. de nadere ontwikkeling over het tarief, over het traktaat met Belgie enz. Volgens den Minister is het echter meer van belang bij de zaak zelve te blijven en te zeggen wat deswege dienstig is, maar niet van te voren in algemeene bespiegelingen te treden. Zoo iets belemmert eerder het parlementair overleg, dat moet leiden tot handeling, tot het tot stand brengen van eenige zaak.

Ook werd door dien spreker opgemerkt, dat de Min. ook de beginselen moest hebben aangegeven van de nieuw aangekondigde wetten. — De Minister gelooft dat het beter is, als die wetten ingediend zijn, en dus aan de orde worden gebragt, over hare beginselen te spreken. Het verschil tusschen den vorigen redenaar en den Minister bestaat dan ook eigenlijk daarin, dat de Min. de openhartigheid en mededeeling en ontwikkeling van beginselen, die de spr. op eenmaal doen wil, wenscht te verdeelen over de verschillende onderwerpen, en daar waar zij speciaal thuis behooren.

De heer *de Brauw* blijft volharden in zijn gevoelen dat de mede-onderteekening van een Koninklijk besluit vordert, dat hij die onderteekent werkelijk *Minister* zij; anders wordt een gevaarlijk antecedent gesteld.

Niemand meer het woord vragende, wordt deze interpellatie gesloten verklaard.

Thans is aan de orde de

Interpellatie van den heer Wintgens over het besluit van 12 maart jl. betrekkelijk de Delftsche Akademie.

De heer *Wintgens* zegt dat de Kamer thans genaderd is, na eenige algemeene bespiegelingen en eenige algemeene beschouwingen bij de vorige interpellatie, tot het meer beperkte terrein van de Delftsche Akademie. Het is nu acht dagen geleden dat hij verlof gevraagd en van de Kamer bekomen heeft om eene interpellatie tot den Minister van Kolonien te rigten op dat meer beperkt terrein. Het betreft echter een allergewigtigst punt op het koloniaal gebied, en het is te meer belangrijk, omdat het een eerste maatregel, eene eerste daad van den Minister van Kolonien is, die uit een beginsel moet zijn voortgevloeid en als zoodanig moet worden beoordeeld. Als eene eerste daad van dien Minister heeft men dan zien uitgaan het besluit van 12 maart jl. Hij zal niet spreken over den algemeenen indruk dien dat besluit uit het oogpunt van Nederduitschen stijl en uit dat van de eerste lessen eener goede logica, die daarbij zijn miskend, heeft teweeggebragt. Op dat terrein beweegt hij zich niet.

Trouwens de openbare meening heeft daarover reeds een streng oordeel geveld. Intusschen heeft de vorm van dit besluit eenigzins tot afleider gestrekt van den inhoud. De publieke opinie is oppervlakkig veel aan den vorm blijven hangen, maar daardoor is nog niet genoeg algemeen uitgekomen het onregt, dat door gemeld besluit aan velen is toegebragt. Daarbij is op het koloniaal gebied van een hoogst verkeerd beginsel uitgegaan, en het is dan ook op dat terrein dat hij de interpellatie doen zal. Aldadelijk doet zich hier eene vraag van publiek regt voor. Bij dat besluit van 12 maart jl. worden ingetrokken eenige bepalingen van het vroeger besluit van 1859. Laatstgemeld besluit was een algemeene maatregel van inwendig bestuur. Het werd als zoodanig ter overweging aangeboden aan den Raad van State. En dien algemeenen maatregel van inwendig bestuur bij Koninklijk besluit vastgesteld, heeft men bij een eenvoudig Koninklijk besluit ingetrokken. Dat acht spreker ongeoorloofd en ongrondwettig. Is er eenmaal dergelijke algemeene maatregel genomen, dan moet die door geene verordening van mindere kracht kunnen gewijzigd of ingetrokken worden. Daardoor wordt een der grondbeginselen van het publiek Staatsregt miskend. Maar bovendien bij deze eerste daad van den Min. van Kolonien zijn vele regten en aanspraken van een tal van personen miskend. Zoo lang het besluit van 12 maart jl. alleen bekend was, was het eigenlijk niet mogelijk om den juisten zin en de beteekenis daarvan te ontcijferen. Spr. toont door een paar voorbeelden uit de overwegingen van het besluit aan, dat zij met elkander in strijd zijn; dat daarin aan de eene zijde gezegd wordt dat men verkregene regten wenscht te eerbiedigen; terwijl men aan den anderen kant verwachtingen vernietigt en de voorwaarden bij de inschrijving gesteld ter zijde zet. Dergelijke tegenstrijdigheid is voor spreker een raadsel. De zaak is evenwel door nadere missives, door den Minister van Kolonien aan den directeur der Akademie geschreven, duidelijker geworden. Van die missives, gedagteekend 14 en 17 maart jl., zijn afschriften aan de studenten gezonden. Daaruit is gebleken, dat, niettegenstaande de heer directeur driemalen heeft aangedrongen op de benoeming van kandidaat ambtenaren voor de dienst in Nederlandsch-Indie, waarop de jongelieden reeds in september jl. aanspraak hadden, de Minister verklaard heeft dat aan die uitnoodiging geen gevolg kon worden gegeven. Maar nog meer, de Minister heeft den heer Directeur uitgenoodigd aan alle leerlingen mededeeling te doen van het besluit van 12 maart, en er bij te voegen dat tot de benoeming zouden in aanmerking komen zij die bij vergelijkend examen na aflegging van het eind-examen het meest zouden hebben voldaan. Daardoor zullen dus alle jongelieden worden getroffen, want allen wier studie is afgeloopen, wier eind-examen is volbragt, en zelfs zij die het meest zullen hebben voldaan, zullen dan nog niet zeker zijn van eene plaatsing. Op die wijze dus wordt de toekomst van ongeveer 60 jongelieden geheel in het onzekere gebragt, en dat wel op grond van eene bloote verordening, waarbij een algemeene maatregel van inwendig bestuur wordt ingetrokken. Nu zegt men wel dat men geen verkregene regten kent, maar daarop antwoordt hij dat niet alles wat naar strikt regt geschieden kan daarom betamelijk is. Hij gelooft ten minste dat op die wijze het avenir van zoovele jongelieden niet kan worden verbroken, en hij twijfelt er aan of men het in het bijzonder leven doen zou. Het is dan ook natuurlijk dat er een kreet is opgegaan over het onregt dat jegens de jonge lieden werd gepleegd, en het kan dan ook geen verwondering baren, dat de bestaande maatschappij voor de opvoeding van Indische jongelieden in een juist geschreven adres de miskende regten van die jongelieden aan den Koning heeft medegedeeld. Daarbij komt nu nog dat het regt der jongelieden door de Regering zelve reeds feitelijk is erkend. Het bedrag toch dat uit het hoofdstuk van Kolonien voor die jongelieden aan de Delftsche Akademie wordt uitgekeerd, stond op de begrooting van dat Departement. De Regering heeft dus de verpligting erkend om zonder betaling van de *f* 200 studiegelden hen op die Akademie toe te laten. Zoo spreker goed is onderrigt, is de onbillijkheid zelfs zóó ver uitgestrekt, dat de Min. van Kolonien aan enkelen hunner de som van *f* 200 heeft doen restitueren. Dit leidt hem tot eene andere vraag: hoe de Regering hare handelwijze ten deze verdedigt, zijn er werkelijk onderhands restitutien aan enkelen gedaan? Op welken grond en uit welke middelen is dit geschied?

Hij heeft echter nog eene andere vraag te doen die meer het wezen der zaak geldt, namelijk of dit besluit op een juisten grondslag steunt? Hij heeft de verslagen nopens den toestand der O.-Indische bezittingen nagegaan, en het is hem daaruit gebleken dat de Regering steeds van het beginsel is uitgegaan om de ambtenaren voor Indië te Delft te doen onderwijzen. De Kamer zelve heeft blijkens het verslag van de Commissie van Rapporteurs van 15 maart 1855 er mede op aangedrongen dat men op dien weg moest voortgaan en dat men zich wachten moest voor de slooping van het stelsel tot wetenschappelijke opleiding van de voor de Indische dienst bestemde jongelieden te Delft. De Kamer heeft zich met dat rapport vereenigd. Diezelfde Commissie van Rapporteurs achtte alle afwijkingen van het stelsel zeer onbillijk en meende dat ze getuigden van stelselloosheid. Evenwel bestond er bij sommigen twijfel of de Delftsche Akademie wel genoeg in de behoefte voorzag en aan hare roeping beantwoordde. Die twijfel werd den 6 december 1858 ook door het geachte lid uit Almelo geopperd. Ook dat lid vroeg of Delft wel een genoegzaam getal ambtenaren had geleverd, en hij verklaarde dat hij alleen in het belang van de dienst sprak. Dat lid vreesde dat het reeds gebleken zou zijn dat de Akademie niet in staat was een voldoend getal jongelingen voor de Indische dienst te verschaffen. Dat gevoelen werd bevestigd door het toenmalig hoofd van het Depart. van Kolonien, die meende, dat de Delftsche Akademie niet alleen niet in de buitengewone, maar zelfs niet in de gewone behoefte had voorzien, en dat zij niet genoeg ambtenaren opleveren kon. Hierop werd in 1859 de gelegenheid geopend om in bijzondere gevallen ook op Java het radicaal voor een deel der ambtenaren te kunnen verkrijgen. Het op 12 maart jl. genomen besluit gaat weder van een geheel anderen grondslag uit, alsof de Akademie te veel ambtenaren oplevert. De waarheid is, dat, als men in aanmerking neemt den studie-tijd, dien de jongelieden moeten volbrengen, de toevloed niet zoo groot was. Het komt spr. dan ook voor, dat er op dit oogenblik gemakkelijk gelegenheid tot plaatsing voor de jongelieden zijn zal. Naar zijne overtuiging heeft de Regering bij de benoeming van ambtenaren in Indië vooral te letten op hunne wetenschappelijke opleiding. Hij acht het van het hoogste gewigt dat geene andere dan wetenschappelijk gevormde ambtenaren in Indië worden benoemd. Het is er verre af dat onze kolonien een overvloed daarvan zouden bezitten. Uit verschillende mededeelingen in den laatsten tijd ontvangen, is het gebleken dat eene goede opleiding en goed onderwijs daar geenszins tot de nuttelooze zaken behooren. In het bekende werk van Money zijn de bewijzen voorhanden dat de huishouding daar in vele opzigten nog ongeregeld is. Dat was een merkwaardig boek, dat welligt door velen als een wanklank beschouwd werd. Dat boek heeft groote gevolgen gehad; het is een toetssteen tot beoordeeling van de Indische administratie. Uit de inlichtingen die op het verlangen van het geëerde lid uit Zutphen daaromtrent zijn gegeven, is het gebleken dat er eene feil was begaan in de boekhouding, en wel in een post van 7 millioen! Het was een gevolg van eene drukfout, maar dan moet hij zeggen dat geen ambtenaar van Delft die fout heeft begaan. Tot de instelling van Delft behoort ook het leeren van het Italiaansch boekhouden, en uit de gemaakte opmerking ontwaart men dat het niet overtollig is goede ambtenaren naar Indië te zenden. Ook op het politiek terrein is dat van het hoogste belang. Hij gelooft dat, zoo men van het begin af mannen van beleid en van kunde aan het hoofd der zaken te Banjermassing gehad had, er geen stroomen bloeds en geen tonnen schats zouden zijn verspild. Gaarne erkent spr. dat het lid uit Almelo in lateren tijd van oordeel is veranderd en de studien in Delft niet zoo noodzakelijk achtte. Tot wederlegging van die meening beroept hij zich op de vele bekwame ambtenaren die gemelde Akademie heeft opgeleverd, maar bijzonder op het gezag van den eersten kweekeling van die inrigting, een zijner vrienden, den heer Mees, die een warm voorstander van die instelling was, die haar als den hechtsten band tusschen moederland en kolonien beschouwde. Bovendien beroept hij zich op het gezag van den geachten afgevaardigde uit Amsterdam, die erkende dat het tegenwoordige gehalte van de Indische ambtenaren dat van vroegere tijden overtreft. De Akademie van Delft heeft van den aanvang af aan allerlei aanvallen en miskenning blootgestaan. Dan leverde zij te veel, dan te min ambtenaren; dan wilde men de inrigting naar Breda of elders verplaatsen; nu wordt er weder van gesproken om het onderwijs in de taal- en volkenkunde naar Leyden over te brengen. Die onzekerheid heeft aan de instelling groot nadeel berokkend. Dat laatste plan waaromtrent nu geruchten loopen, beschouwt spr. weder aan groote bezwaren onderhevig, en hij beroept zich daarbij op het gezag van den heer Baud, die reeds in 1853 het nadeel daarvan betoogd heeft. Ten slotte maakt spr. de opmerking dat reeds sedert lang een strijd tegen de Delftsche Akademie wordt gevoerd. Nu vreest hij dat het genomen besluit een eerste stap is om tot de opheffing der inrigting te komen, waartoe niet op eens kan worden overgegaan. Het gevolg van dit besluit zal zijn dat velen hier te Lande zullen worden afgeschrikt om den weg tot verkrijging van ambten in Indië te bewandelen, en de uitzigten en aanspraken voor zoo velen worden weggenomen. Hij meent dus te moeten vragen of de Minister van Kolonien de wetenschappelijke opleiding van de jongelieden voor de Indische dienst hier te Lande noodzakelijk acht, en of hij de behandeling van die aangelegenheid bij besluit of bij wet verkieslijk oordeelt?

De heer *Uhlenbeck, Minister van Kolonien*, begint met op te merken dat, daar hij erkent op parlementair gebied nog onervaren te zijn, hij alleen die punten zal opnemen, waarop antwoord verlangd wordt. Hij dankt den geëerden spreker, die de interpellatie deed, dat hij in zijne rede positieve vragen gedaan heeft; hij zal hem daarop dan ook een stellig antwoord geven.

1.° Vroeg de spr. waarom is de Raad van State niet gehoord op dat besluit? — De Minister antwoordt dat het besluit is eene ampliatie van een vroeger besluit, en nu wijst hij alleen op den datum van het besluit van 1859 en den datum der voordragt aan den Koning, en dan is er slechts een verschil van twee dagen; zoodat daarin ligt de ondoenlijkheid dat toen de Raad van State gekend wierd. Een vorige Minister achtte het dus onnoodig dit aan den Raad van State te onderwerpen. Daarom heeft hij, de tegenwoordige Minister, het niet noodig geacht om voor te dragen, dat de Raad van State zou worden gehoord.

2°, is gevraagd of er restitutie van studiekosten aan dezen of genen is geschied, die voorgedragen waren als kandidaat-ambtenaar, en op welken grond die restitutie had plaats gehad? — Het antwoord is, dat zoodanige restitutie niet had plaats gegrepen, dat er geen enkele voordragt ter hand genomen is daartoe strekkende. Maar in de bedoeling ligt, aan den directeur te Delft inlichtingen te verstrekken om de *f* 200 niet verder te innen of restitutie te doen plaats hebben, zoo die reeds geïnd zijn.

3.° Is gevraagd of de Minister van Kolonien in de wetenschappelijke opleiding hier te Lande al of niet noodzakelijkheid ziet? — De Minister antwoordt: ik zelf ben in Indië geboren en als kind hier in het land gekomen; ik heb hier mijne opleiding genoten en heb verscheiden jaren in Indië doorgebragt; ik ken dus de Indische en Europesche toestanden, en daarom heb ik de volle overtuiging, dat de wetenschappelijke opvoeding in Nederland werkelijk eene behoefte voor den ambtenaar in Ned. Indië is, en dat die opleiding in mij immer een warmen voorstander vindt.

De heer *van Hoëvell* zegt dat de lange interpellatie van den heer Wintgens hem heeft opgeschrikt; hij heeft zich afgevraagd tegen wien zij eigenlijk gerigt is, tegen den Minister of tegen den afgevaardigde uit Almelo? De heer Wintgens, zegt spr., heeft oude koeijen uit de sloot gehaald, oude redevoeringen opgerakeld om mij in tegenspraak met mij-zelven te brengen. Ik ben er geen vriend van, om redevoeringen te herkaauwen, vooral wanneer ze van mij-zelven zijn. Doch waar is 't dat het hier geldt eene oude zaak, die mij zeer ter harte gaat, ik heb dit vroeger gezegd, ik erken dat; maar ook die spreker houdt zoo veel van Delft, dat hij schrikt, als de wetenschappelijke opleiding niet aldaar zou plaats hebben. Mij dunkt dat, als het te doen is om wetenschappelijke opleiding, het dan onverschillig moet zijn of die te Delft of wel elders plaats grijpt. Nu zeide de heer Wintgens dat dit besluit was, eene eerste daad des Ministers om te gemoet te komen aan de denkbeelden des afgevaardigden uit Almelo. Ik moet verklaren, dat ik het besluit het eerst in de Staats-Courant heb gelezen, en dat ik deswege van niets hoegenaamd vooraf heb geweten. En als de spr. nu meent dat ik door dit besluit voldaan ben in mijn verlangen, dan bedriegt hij zich. Wat heb ik sedert vele jaren bestreden? 1°, het monopolie aan de Akademie te Delft verbonden; 2°, de *wijze* van opleiding der O. I. ambtenaren. — Is nu door dit besluit daarin voorzien? In geenen deele. Hoe dus de heer Wintgens gevonden heeft het verband tusschen bedoeld besluit en de oppositie van het lid uit Almelo, begrijp ik niet. M. i. berust deze maatregel op geheel andere gronden dan op de hervorming van het stelsel van het radicaal: het is eenvoudig de afschaffing van eenige voorschriften, voor drie jaren gegeven. — Wat ik verlang, heb ik veel langer dan vóór drie jaren uiteengezet. Spreker hoopt dat de Minister van Kolonien door dit besluit zijn laatste woord nog niet zal gezegd hebben en dat hij een toestand in 't leven zal roepen, waarbij de belangen van de dienst boven de belangen van personen zullen gaan, en een toestand zal ophouden, die zoo dikwerf aanleiding heeft gegeven om gunsten te verleenen en om cathegoriën te bevoordeelen. Spreker hoopt tevens, dat dit besluit strekken zal om het algemeen belang boven het bijzonder belang van personen te stellen.

De heer *Wintgens* zegt, dat de Minister niet geantwoord heeft op de eigenlijke vraag. De Minister zeide dat hij bereid was de *f* 200 te doen restitueren aan jongelieden te Delft. Maar dat was de vraag niet, maar wel gold zij het regt of 't uitzigt, dat aan die kweekelingen was verzekerd. Wat betreft het gezegde door den heer van Hoëvell meent hij dat deze ook hier dezelfde taktiek bezigt als hij bij de begrooting had aangenomen: kwinkslagen in stede van antwoorden te geven. De man die in Indië eene sociale revolutie wil, maakt zich van de zaak af met eene aardigheid. En als spreker gewezen heeft op de vroegere redevoering van den heer van Hoëvell, dan meent hij dat iemand die zulke plannen heeft op vroegere redevoeringen moet gewezen worden. Hij blijft het besluit nog beschouwen als een eerste stap in de rigting van dien afgevaardigde. Hij gelooft dat zijn geest, zonder het te willen, zweefde boven het huis van kolonien; hij bedoelt den geest die voorzat in de vergadering van Batavia in 1848. Spreker ziet in deze questie hetzelfde vraagpunt als bij die over den vrijen arbeid: de strijd van het particulier belang, die zich hier vertoont ten gunste van die ouders in Indië, die liever hunne kinderen bij zich houden dan dat zij die hier zenden, en dus begunstiging der Javaansche ouders boven het algemeen belang van wetenschappelijke opleiding der Oost-Indische ambtenaren.

De heer *Mackay* betreurt het ook dat de Raad van State niet is gehoord, omdat het besluit ingrijpt in velerlei belangen. Wat hem betreft, hij vindt het goed dat ambtenaren van hier uit naar Indië worden gezonden; doch thans wordt op eens de weg daartoe afgesloten, althans de vooruitzigten weggenomen of bemoeijelijkt. Deze handeling staat gelijk alsof men bijv. voor Breda besloot na afloop der studie geene vaste aanstelling van officier meer te verstrekken. De maatregel strekt z. i. niet om den weg tot gunsten af te snijden, integendeel bij vrijheid van aanstelling bestaat er juist meer gelegenheid tot gunst dan bij verpligte aanstelling. Spreker gelooft dat op de eene of andere wijze aan de gerezen bezwaren moet worden tegemoet gekomen. Zijn indruk van het besluit was deze, dat daardoor de aanvoer van het Nederlandsch element wordt verminderd om het Javaansch element te vermeerderen.

De heeren *Heemskerk Az.* en *Duymaer van Twist* vragen het woord, doch om het vergevorderd uur wordt de voortzetting der discussiën tot morgen verdaagd.

De Commissie van Rapporteurs draagt haar eindverslag voor nopens de onteigening der perceelen in de Pompestraat te Maastricht. De discussie daarover nader te bepalen. Ook betreffende het eindverslag over de verhooging van Hoofdstuk VIII zal de dag der discussie nader worden bepaald.

Goedkeuring van eenige bepalingen van het handels- en scheepvaartverdrag tusschen Nederland en Turkije.

Een hiertoe strekkend wetsontwerp is ter overweging aan de Tweede Kamer aangeboden. Aan de Memorie van Toelichting, bij dit wetsontwerp gevoegd, ontleenen wij het volgende:

„ Tot nog toe bedroegen in Turkije de regten op den uitvoer van de Turksche grond- en nijverheidsvoortbrengselen in het geheel 12 per cent der waarde, die op den invoer van vreemde goederen 5 per cent, en de regten op den doorvoer 3 per cent. Tot het toepassen van deze tariefsregeling op den Engelschen handel verbond zich de Turksche Regering bij een in het jaar 1838 met Engeland gesloten verdrag. Met Frankrijk en andere Europesche Staten werden daarop gelijksoortige overeenkomsten getroffen. Ook voor den Nederlandschen handel werd hetzelfde bedongen door het tractaat, tusschen Nederland en Turkije op 14 maart 1840 tot stand gebragt, en bij Koninklijk besluit van 27 october 1840 onder n.° 69 in het Staatsblad geplaatst.

„ Deze tariefsregeling, van welke de Turksche Regering zich niet onbelangrijke finantiële voordeelen voorstelde, en de Europesche Staten om de lage invoerregten beduidenden afzet hunner voortbrengselen te gemoet zagen, heeft echter geenszins aan de verwachting beantwoord. De hooge uitvoerregten, welke onmisbaar ten laste moesten komen van den Turkschen voortbrenger, belemmerden in hooge mate den uitvoer van de Turksche voortbrengselen en hielden daardoor elke belangrijke ontwikkeling en uitbreiding van Turkije's landbouw en nijverheid tegen, en de lage invoerregten alleen konden den invoer van vreemde koopwaren niet doen toenemen. In Turkije bleven dan ook de invoer en het verbruik van vreemde waren, in elk land noodwendig steeds afhankelijk van eigen voortbrenging, uiterst beperkt.

„ De alzoo in allen deele, zoowel voor Turkije als voor de vreemde Staten, gebrekkige tariefsregeling, behoefde verandering, en daartoe maakte de Turksche Regering in het vorig jaar zich los van de vroeger met Engeland en Frankrijk gesloten verdragen door het aangaan van nieuwe handels-overeenkomsten, waarbij is aangenomen, dat in Turkije de uitvoerregten van 12 terstond tot 8 per cent worden verlaagd, om jaarlijks verder met 1 per cent verminderd te worden, tot zij ten slotte niet meer dan 1 per cent zullen bedragen; dat de invoerregten van 5 tot 8 per cent worden verhoogd en het doorvoerregt van 3 tot 2 per cent wordt teruggebragt om ook slechts 1 per cent te beloopen, zoodra het uitvoerregt tot dat bedrag is gedaald. Nadat deze nieuwe verdragen onder dagteekening van 29 april 1861 waren tot stand gekomen, heeft het Turksche Gouvernement ze aan Zr. Ms. Gezantschap te Konstantinopel medegedeeld en aan de Nederlandsche Regering, even als aan de andere op Turkije handel drijvende Staten, voorgesteld om op dezelfde grondslagen nieuwe handels-overeenkomsten te sluiten. De Regering heeft gemeend dit voorstel te moeten aannemen, om op die wijze te voorkomen, dat bij het opzeggen van het tractaat van 1840, zonder door een ander vervangen te worden, van de Nederlandsche koopwaren hoogere regten zouden worden geheven dan in de Engelsche en Fransche tractaten zijn vastgesteld; om voorts aan Nederlands handel en scheepvaart in Turkije even gunstige behandeling te verzekeren als in andere opzigten in die tractaten is bedongen, en eindelijk om bezwaren uit den weg te ruimen waarover de Nederlandsche handelaars in Turkije onder het gebied van het tractaat van 1840 hadden geklaagd. De onderhandelingen over een en ander hebben geleid tot het verdrag en de additionele conventie of protocol, welke hiernevens met de daartoe behoorende vertaling worden overgelegd.

„ Dit nieuwe verdrag stemt grootendeels overeen met het Engelsch-Turksch tractaat, en daarin worden, behoudens de noodzakelijke wijzigingen met betrekking tot het veranderd regtenbedrag, en behalve eenige nieuwe bedingen, al de bepalingen teruggevonden, welke ook in het Nederlandsch-Turksch verdrag van 1840 voorkomen. Het Fransch-Turksch verdrag wijkt van het Engelsche af voor zooverre de Fransche handels- en scheepvaartwetgeving en het in Frankrijk nog bestaande stelsel van differentiële regten niet gedoogt, aan Turkije die gelijkheid van behandeling toe te zeggen, welke Engeland en Nederland kunnen toestaan."

Gedrukt en uitgegeven bij
G. en C. A. van Reyn,
te Rotterdam.